

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

03/2015 - ROČNÍK 5

GLOBALIZACE

17

KDO TAHÁ ZA NITKY ČESKÉ EKONOMIKY?

21

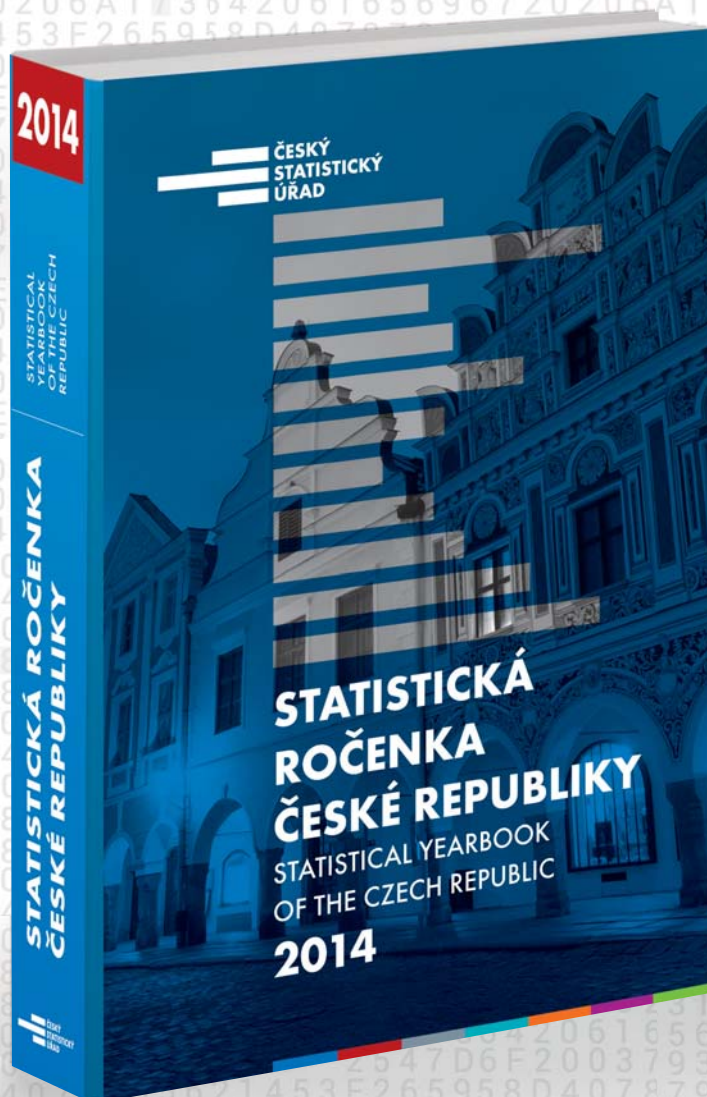
DOMINIK DUKA: ŠTĚSTÍ NENÍ V PENĚZÍCH, V MAJETKU NEBO V KARIÉŘĚ

12

UPRCHLÍKŮM SE NEVYHNEME

34

STATISTICKÁ ROČENKA ČESKÉ REPUBLIKY 2014

AKTUÁLNÍ ČÍSELNÝ PORTRÉT ČESKÉ REPUBLIKY

TITUL ČSÚ VÁS UVEDE DO EKONOMICKÉHO, SOCIÁLNÍHO A KULTURNÍHO KONTEXTU. PODÁ INFORMACE I O OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A USPOKOJOVÁNÍ POTŘEB OBČANŮ ČR V ROCE 2013. KROMĚ TIŠTĚNÉ VERZE JE ROČENKA K DISPOZICI I NA CD A NA WEBOVÝCH STRÁNKÁCH ČSÚ.

RÁDI VYŘÍDÍME VAŠE OBJEDNÁVKY

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD
ODDĚLENÍ INFORMAČNÍCH SLUŽEB
NA PADESÁTÉM 81, 100 82 PRAHA 10
TEL.: 274 052 733, FAX: 274 054 070
E-MAIL: OBJEDNAVKY@CZSO.CZ

WWW.CZSO.CZ

Editorial

V době uzávěrky tohoto vydání vrcholilo v Českém statistickém úřadě hodnocení plnění implementace Kodexu evropské statistiky ze strany Eurostatu. Členové zahraničního hodnotitelského týmu se zabývali i úrovní koordinace národního statistického systému mezi ČSÚ a příslušnými ministerstvy. V úvodním příspěvku Pavly Trendové se dozvíte více o vývoji statistických zjišťování v jednotlivých resortech. V rozhovoru s Janem Ernestem, vrchním ředitelem sekce produkčních statistik ČSÚ, se mimo jiné dočtete o jeho pohledu na směřování současné statistiky v souvislosti s celosvětovým globalizačním procesem.

Fenomén globalizace představuje pro statistiky velkou výzvu. Mezi sesterskými podniky korporací, které působí v mezinárodním měřítku, často neexistují standardní tržní vztahy. Problematiku zachycení reality ve statistice popisujeme blíže v tématu tohoto vydání. V aktuálním čísle Statistika&MY se dále například dočtete, že v zahraničí končí pětina příjmů pracujících cizinců v Česku, jak se vyvíjí počet žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR, jak hospodaří matky samoživitelky, že se za posledních 60 let u nás 12krát zvýšil podíl vysokoškoláků nebo jak se měří materiální deprivace.

V rozhovoru s kardinálem Dominikem Dukou OP se zase dozvíte, jaká statistická šetření provádí římskokatolická církev, o čem výsledky těchto šetření vypovídají a k čemu se užívají. Podle něj se štěstí neskrývá v penězích, v majetku nebo v kariéře. My jsme šťastni, že se časopis ČSÚ dostal až k Vám.

Přeji Vám inspirativní čtení.

Michal Novotný
šéfredaktor

Ubylo resortních statistických zjišťování **4**

UDÁLOSTI

ČSÚ absolvoval celoevropské hodnocení **8**

UDÁLOSTI ZE SVĚTA

Hůř slyší každý dvacátý **11**

ROZHOVOR

Štěstí není v penězích, v majetku nebo v kariéře **12**

STATISTIKA ODVĚTVÍ

Maloobchod vloni ožil **14**

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

ČR: vládní garance nízké **16**

TÉMA

Globalizace zkresluje svět **18**

Obchod s přidanou hodnotou **19**

Kdo tahá za nitky české ekonomiky? **21**

Jaké jsou dopady internacionalizace ekonomik **24**

ROZHOVOR

Využije oficiální statistika Big Data? **26**

ANALÝZA

Počet odsouzených žen se téměř ztrojnásobil **28**

Za 60 let se zvýšil podíl vysokoškoláků 12krát **30**

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

V zahraničí končí pětina příjmů cizinců v Česku **32**

LIDÉ A SPOLEČNOST

Uprchlíkům se nevyhneme **34**

Sama s dětmi **36**

Ubylo resortních statistických zjišťování

Ještě v roce 2012 prováděly resorty celkem 91 statistických zjišťování. Letos jich uskuteční jen 74 a jejich počet bude dále klesat. Statisticy předpokládají, že v příštím roce resorty zrealizují 63 a v roce 2017 celkem 51 statistických zjišťování.

Pavla Trendová, ředitelka odboru obecné metodiky

Od roku 2012 statistici pravidelně analyzují resortní statistická zjišťování a vyjednávají o využívání administrativních zdrojů dat. Přitom kladou důraz na to, aby se redukcí zjišťování nesnížila kvalita statistických informací.

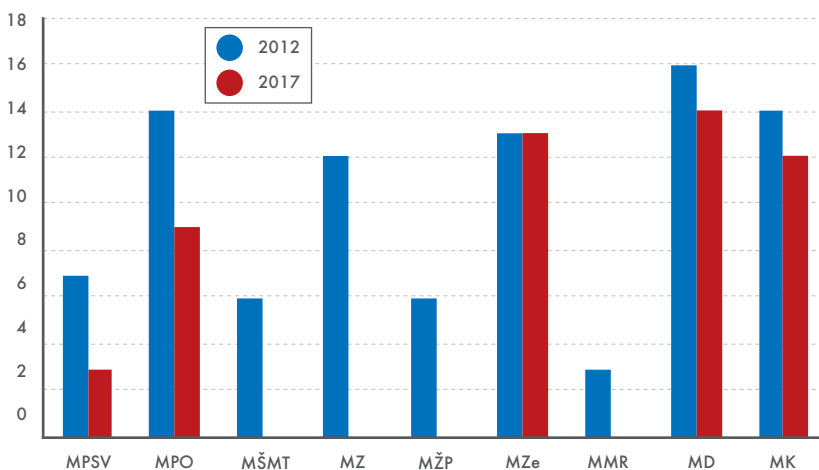
Důkladná analýza

Usneseními vlády České republiky (č. 634/2012 k Záměru zefektivnění výkonu státní statistické služby ze dne 29. srpna 2012 a č. 980/2013 k Návrhu dalšího postupu zefektivnění výkonu státní statistické služby a revize v oblasti výkaznictví a evidencí ze dne 18. prosince 2013) bylo statistikům uloženo za úkol stanovit nezbytné potřeby resortů v oblasti výkonu státní statistické služby včetně plnění informační povinnosti vůči evropské statistice. Měli také jednat o přebírání potřebných dat z již existujících datových zdrojů ostatních resortů, např. z daňových přiznání.

SNAHA ČSÚ ZJEDNODUŠIT PODNIKATELI NEJVÍCE NEOBLÍBENÉ ZJIŠŤOVÁNÍ

V roce 2014 se uskutečnilo několik jednání s Ministerstvem financí, Ministerstvem spravedlnosti a Generálním finančním ředitelstvím k plnění povinnosti účetních jednotek předkládat účetní uzávěrku. Pro resorty je hlavním úkolem odstranění duplicity předkládat účetní závěrku jak do sbírky listin, tak jako přílohu k daňovému přiznání.

Počet resortních zjišťování v roce 2012 a jejich předpokládaný vývoj v roce 2017

Zdroj: ČSÚ a resorty

Pracovníci ČSÚ a ostatních resortních pracovišť státní statistické služby proto prošli všechna resortní statistická zjišťování, která se prováděla v roce 2012, a diskutovali o efektivnějším způsobu získávání potřebných údajů.

Každé resortní statistické zjišťování začlenili do jedné ze čtyř skupin. Do první zařadili ta, která mohou spadat do statistického systému ČSÚ. Do druhé skupiny převedli resortní statistická zjišťování, která je výhodné využívat i pro jiné než statistické účely, do třetí pak zjišťování, která se zruší bez náhrady. Do poslední, čtvrté skupiny, zařadili resortní statistická zjišťování, která zůstanou v gesci resortu podle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě.

Kdy zjišťovat či nezjišťovat

Statisticy hodně diskutovali o tom, zda je skutečně nezbytné získávat data formou statistického zjišťování. Identifikovali důvody, na základě kterých je převod resortních zjišťování do systému zjišťování ČSÚ neefektivní. Shodli se na tom, že hlavní překážkou je typ zjišťování, legislativní

podmínky, způsob sběru dat či jejich využití. Domluvili se, že nebudou převádět statistická zjišťování, která jsou určena malému počtu respondentů. Nepřevědou se ani ta, která jsou v daném odvětví velice detailní a vyžadují hluboké znalosti specifik odvětví, které ČSÚ nemůže zabezpečit.

Převod resortních statistických zjišťování není efektivní v těch případech, kdy je zjišťování součástí uceleného informačního systému ministerstva.

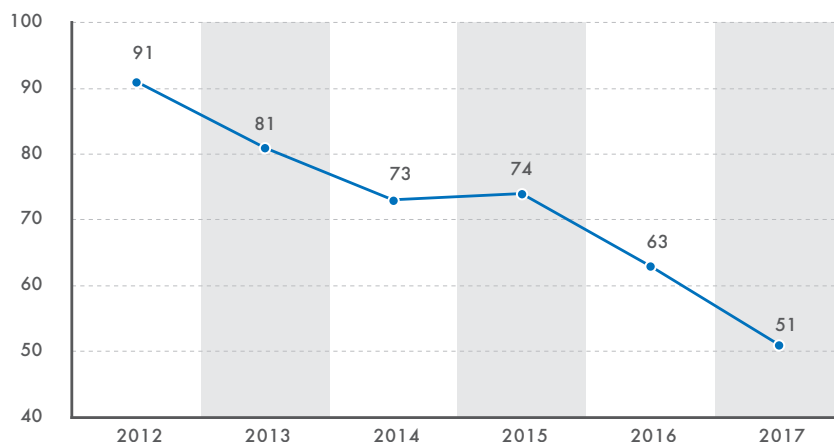
Další překážkou převodu statistických zjišťování je skutečnost, že informační systém je spolufinancovaný z evropského Integrovaného operačního programu s předepsanou dobou udržitelnosti.

Administrativní zdroje dat

Jedna z možností snižování zátěže respondentů spočívá ve využití údajů získaných v administrativním procesu jiného orgánu veřejné správy a propojení těchto administrativních dat s daty statistickými (ze zjišťování). Dlouhodobým strategickým cílem je organizovat statistická zjišťování pouze v případech, kdy nejsou k dispozici data v dostupných administrativních zdrojích.

Základním předpokladem pro využívání administrativních zdrojů dat je jejich dostupnost. Zda jsou tedy vytvořeny zejména legislativní podmínky pro získávání dat od orgánů veřejné moci. Vzhledem k tomu, že zá-

Počet resortních zjišťování celkem v letech 2012 až 2015 a předpokládaný vývoj do roku 2017

Zdroj: ČSÚ a resorty

kon o státní statistické službě nemá v této oblasti nadřazenou roli, je nutné vytvořit určitý typ reciprocity i v zákonech upravujících poskytování dat z administrativního zdroje spravovaného příslušným ministerstvem nebo institucí. To představuje v právních podmínkách České republiky zásadní, mnohdy i politický problém.

publiky č. 980/2013 i v roce 2015. Výsledkem vyjednávání bude materiál Realizace integrovaného sběru vybraných údajů pro veřejnou správu, který zkonkretizuje plnění posledního úkolu uloženého v usnesení. Obsahem materiálu bude popis vize ČSÚ, tj. zajištění ukládání vybraných dat shromažďovaných státní správou na jednom místě

Jedna z možností snižování zátěže respondentů spočívá ve využití údajů získaných v administrativním procesu jiného orgánu veřejné správy a propojení těchto administrativních dat s daty statistickými (ze zjišťování).

K ČEMU ČSÚ VYUŽÍVÁ AGREGOVANÁ DATA

Administrativní data jsou v ČSÚ využívána jako opora pro popis a vymezení celé statistické populace zkoumaného statistického jevu, pro korekce výstupů statistických zjišťování a k zajištění koherence mezi různými statistickými zjišťováními. Z hlediska metodiky výběru mohou být administrativní data využita pro zpřesnění rozsahu výběru, k efektivnější metodě odhadů a pro získání podkladu pro modelování. V případě, že plně nahrazuje statistické zjišťování, využívají se agregovaná data pro přímé zveřejnění. Využití je tedy poměrně široké.

Pro ČSÚ je klíčovým tématem i způsob sběru dat pro daňové účely. Úřad se přiklání k cílovému systémovému řešení. Tím by měl být integrovaný sběr údajů, které stát požaduje od povinných subjektů. Sběr by se uskutečňoval v elektronické podobě, tj. na jednom místě v jednom termínu včetně verifikace dat. K tomuto integrovanému zdroji by měly přístup veškeré oprávněné subjekty veřejné správy. Na systém by byla napojena i vybraná statistická zjišťování, která mají vazbu na účetní výkazy.

Postup podle usnesení vlády ČR

Český statistický úřad bude postupovat podle usnesení vlády České re-

a v elektronické podobě tak, aby po verifikaci mohla být data sdílena oprávněnými orgány státní správy, včetně Českého statistického úřadu. Ministerstvo financí, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo práce a sociálních věcí by měly doplnit své představy systémového řešení a časový plán postupu. Materiál bude předložen k projednání vládě ČR letos v červnu.

Eurostat požaduje, aby se posílily koordinační role národních statistických úřadů při plnění principů Kodexu evropské statistiky. Již letos v březnu přijel do České republiky mezinárodní tým expertů, aby zhodnotil spolupráci Českého statistického úřadu s ostatními producenty statistiky z pohledu dodržování principů tvorby evropské statistiky. ■

- Hlavním tématem březnového jednání Statistické komise OSN v New Yorku, kterého se zúčastnila se předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová, byla problematika Post-2015 Development Agenda, konkrétně indikátorů udržitelného rozvoje.

- ČSÚ připravuje s Ministerstvem průmyslu a obchodu rámcovou smlouvu o předávání dat.

- Předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová jednala se Zuzanou Jentschke Stöcklovou, náměstkyní ministryně práce a sociálních věcí, o využívání dat ze sčítání a z výběrových šetření ČSÚ.

- ČSÚ připravuje s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy implementaci klasifikace ISCED.

- ČSÚ jedná s Ministerstvem práce a sociálních věcí o nastavení hranice důchodového věku, ministerstvo vzneslo návrh na zakotvení povinnosti ČSÚ dělat demografické prognózy.

- O vzájemné spolupráci a případné realizaci cenzu obchodní sítě diskutovaly koncem února předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová s prezidentkou Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR Martou Novákovou.

- Místopředsedkyně ČSÚ Eva Bartoňová jednala s ředitelem Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR Ladislavem Duškem o uvádění vzdělání v listu zemřelého, současný kompromisní návrh totiž nepočítá s uváděním údajů o vzdělání ze strany záchranných sborů.

Velvyslanec Kubernát u předsedy Rademachera

Velvyslanec České republiky v Lucembursku Petr Kubernát se setkal s generálním ředitelem Eurostatu Walterem Rademachem, aby představil priority svého úřadu. Krátce se zmínil o nesrovnalostech mezi ČSÚ a MŽP ohledně metodiky ve vykazování statistiky produkce odpadů. Nicméně vyjádřil přesvědčení, že po misi Eurostatu, která se uskutečnila v České republice v listopadu 2014, se vše brzy vysvětlí.

Setkání s hejtmanem

Koncem února se v Pardubicích setkali představitelé institucí působících na území kraje s hejtmanem Martinem Netolickým a Radou Pardubického kraje. Diskutovali nejen o aktuálních úkolech, ale i o problémech jednotlivých subjektů.

Zástupce Českého statistického úřadu, ředitel Krajské správy Petr Matoušek, zhodnotil úspěšnou spolupráci s krajským úřadem v loňském roce nejen při přípravě a zpracování výsledků voleb, ale i v oblasti vzájemné výměny a poskytování statistických dat a informací.

Informoval přítomné o plánovaném setkání s uživateli statistických dat na téma Senioři v Pardubickém kraji a o rozsahu a významu probíhajícího statistického šetření Životní podmínky 2015.

Liberecký kraj v číslech

Veřejnost druhého nejmenšího kraje České republiky se v těchto dnech může seznámit s publikací Liberecký kraj v číslech, kterou zpracoval Krajský úřad Libereckého kraje, odbor regionálního rozvoje a evropských projektů – oddělení rozvojových koncepcí ve spolupráci s Krajskou správou ČSÚ v Liberci. Materiál přináší ucelený pohled na Liberecký kraj z různých oblastí a vymezuje jeho postavení mezi ostatními regiony.

Zpráva o poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím

Český statistický úřad zveřejnil Výroční zprávu o poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím v roce 2014. Vloni se tohoto zákona týkalo 14 případů, kterým byly informace poskytnuty. Je to o 7 méně případů než v roce 2013.

Požadavků však do Českého statistického úřadu přichází mnohem víc. Většinou se jedná o standardní statistické informace, na které se výše uvedený zákon nevztahuje. Pouze ve dvou případech odmítli zaměstnanci ČSÚ na dotazy odpovědět z důvodů ochrany důvěrných údajů.

Převažovali nezávislí

V sobotu 14. března se uskutečnily volby do zastupitelstev 41 obcí z krajů Středočeského, Jihočeského, Plzeňského, Karlovarského, Ústeckého, Libereckého, Královéhradeckého, Jihomoravského, Olomouckého a Zlínského. O celkem 274 mandátů se ucházelo dohromady 816 platných kandidátů, z nichž 693 kandidáti vystupovali jako nezávislí. Pouze 3,2 % kandidátů bylo členem některé z politických stran. Členy ČSSD bylo 10 kandidátů, KSČM 7 a KDU-ČSL 4. Po jednom jsou kandidáti s politickou příslušností k ODS, Straně svobodných občanů, TOP 09, ANO 2011 a Straně Češi. Průměrný věk kandidátů činil 46,3 roku. Z nich kandidovalo 280 žen (34,3 % z celkového počtu).

Zpracované výsledky voleb se závěrečnou zprávou předložil Český statistický úřad ke schválení Státní volební komisi v pondělí 16. března 2015.

Další volby se uskuteční 13. června 2015 zatím v 17 obcích.

Přednášky o statistice

V druhém únorovém týdnu letošního roku začal na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně letní semestr a s ním už jubilejní 10. ročník přednášek pro studenty Fakulty managementu a ekonomiky. Pro posluchače prvních a druhých ročníků je každoročně chystá Oddělení informačních služeb KS ČSÚ ve Zlíně. Přednášky probíhají v rámci předmětu Metody statistických analýz a jsou zaměřeny na prezentaci hlavních činností a poslání ČSÚ s důrazem na vydávané publikace, nabízené časové řady a prezentaci aktuálních dat na webu. Součástí předmětu Aplikovaná statistika pro studenty druhých ročníků je představení databází používaných pracovníky informačních služeb ve Zlíně.

CentropESTATISTICS

Začátkem března se ve Vídni uskutečnilo setkání k přeshraniční databázi CentropESTATISTICS. Do projektu jsou zapojeny krajské správy ČSÚ v Českých Budějovicích, Jihlavě a Brně. Jednání se za ČSÚ zúčastnili Jitka Číhalová a Jan Honner. V databázi jsou již mimo jiné k dispozici i údaje ze SLDB 2011 v členění podle obcí. Nabízejí zajímavé výstupy v podobě grafů a kartogramů. Řešitelský tým přibližuje možnosti databáze uživatelům i prostřednictvím newsletterů (v jazykových mutacích). Databázi najdete na adrese www.centropemap.org.

Centrální registr pohonných hmot

V únoru se na Generálním ředitelství cel uskutečnilo jednání pracovní skupiny pro přípravu a realizaci aplikace Centrální registr pohonných hmot. Za ČSÚ se ho zúčastnili: Jan Zámyslický, vedoucí

oddělení statistiky energetiky, a Jiří Trojáček.

Registr je aplikace, která sleduje obchodování s vybranými ropnými produkty. Týká se to všech, které vstoupí na území ČR, až po vlastní spotřebu v ČR či vývoz z ČR. Jejím hlavním účelem je zamezení daňovým únikům při obchodování s pohonnými hmotami.

Nejlepší plakát

Třetí ročník soutěže o nejlepší statistický plakát zná již své vítěze.

V mezinárodním kole bude ČR v kategorii mladších reprezentovat plakát s názvem Odstřel zajíce od zákyň ZŠ Sira N. Wintona v Kunžaku a kategorii starších plakát s názvem Sociální síť od studentek VOŠ, OA, SPgŠ a SZŠ Most. Mezinárodní soutěž o nejlepší statistický plakát se vyhlašuje v rámci Mezinárodního projektu statistické gramotnosti.

V České republice jsou organizátory soutěže pro studenty základních a středních škol Vysoká škola

Předsedkyně ČSÚ Iva Rišchelová a předsedkyně odborné hodnotící komise a předsedkyně České statistické společnosti Hana Řezanková blahopřejí mosteckým studentkám k vítězství.

ekonomická v Praze a Český statistický úřad. Jejím cílem je pomoci stu-

dentům se zlepšováním dovedností ve statistické gramotnosti.

ČSÚ absolvoval celoevropské hodnocení

V pátek 20. března skončilo hodnocení implementace Kodexu evropské statistiky v ČSÚ. Jedná se o souhrn zásad nezbytných pro zabezpečení kvality oficiální statistiky.

Michal Novotný, šéfredaktor

Po celý týden zaměstnanci úřadu prezentovali týmu zahraničních hodnotitelů způsob praktického naplňování principů Kodexu. Čeští gestoři jednotlivých zásad Kodexu společně se svými spolupracovníky absolvovali desítky hodin jednání, na kterých prezentovali národní statistický systém a příklady konkrétních pracovních postupů. Členové zahraničního hodnotícího týmu se v průběhu mise setkali také s mladými pracovníky ČSÚ, dalšími producenty evropské statistiky v ČR, hlavními skupinami uživatelů statistických dat a se zástupci respondentů.

Hodnotící tým nyní připravuje výslednou zprávu o plnění Kodexu a o úrovni koordinace národního statistického systému, kterou doplní materiálem o spolupráci v rámci Evropského statistického systému. Závěrečná zpráva bude zveřejněna na webových stránkách Eurostatu a bude obsahovat především doporučení ke zlepšení v jednotlivých oblastech práce. Na jejich základě bude moci ČSÚ přijmout konkrétní opatření ke zlepšení.

Členové týmu hodnotí stav plnění Kodexu evropské statistiky v Českém statistickém úřadě. Zleva: H. Vihavainen, U. Rockmann, A. Redmond a pozorovatel J. Allen.

Hodnocení Výboru pro evropský statistický systém aktuálně probíhá ve všech členských zemích EU, EFTA a Eurostatu. Naposled se toto hodnocení konalo v roce 2006. Souhrnnou zprávu o implementaci Kodexu v Evropském statistickém systému bude Evropská komise po skončení všech misí předkládat Evropskému parlamentu a Radě EU. Členové hodnotícího týmu byli vy-

bráni z řad zkušených statistiků i řídicích pracovníků, odborníků na problematiku kvality nebo oblasti metodiky. Českému statistickému úřadu byli pro tuto misi přiděleni: Ulrike Rockmann (vedoucí, Německo), Hilikka Vihavainen (Finsko) a Adrian Redmond (Irsko). Představitelem Eurostatu, který pozoroval dodržování metodologie procedury hodnocení, byl John Allen. ■

KODEX EVROPSKÉ STATISTIKY A JEHO ZÁSADY

V roce 2005 přijal Výbor pro statistické programy (Výbor pro evropský statistický systém) Kodex evropské statistiky, který následně zveřejnila Evropská komise. Cílem je zvýšit důvěru v národní statistické úřady a zkvalitnit vytvořené, poskytované a zveřejňované statistiky.

15 zásad Kodexu evropské statistiky:

1. Profesionální nezávislost	9. Přiměřená zátěž respondentů
2. Oprávnění ke shromažďování údajů	10. Efektivita vynaložených nákladů
3. Přiměřenost zdrojů	11. Relevance
4. Závazek zajišťování kvality	12. Přesnost a spolehlivost
5. Ochrana důvěrných statistických údajů	13. Včasnost a dochvilnost
6. Nestrannost a objektivita	14. Soudržnost a srovnatelnost
7. Vhodná metodika	15. Dostupnost a srozumitelnost
8. Odpovídající statistické postupy	

Implementace Kodexu v ČSÚ spočívá v koordinovaném uplatňování jeho zásad v rámci pracovních postupů a procesů Úřadu v souladu se Závazkem kvality a Politikou kvality ČSÚ. Více na bit.ly/1HOLUFG.

K SITUACI NA TRHU S VODOU

Josef Vlášek
sekce produkčních statistik

Sloučenina vodíku a kyslíku je nezbytnou podmínkou života nejen na Zemi, ale i na jiných planetách sluneční soustavy.

Přestože si Česká republika vede v hospodaření s vodou velmi dobře, není žádný důvod „usínat na vavřínech“, a to zvláště proto, že je svou polohou rozvodí „střechou Evropy“.

Je třeba postupně pokračovat v realizaci řady opatření, která budou spočívat zejména v řešení případných nedostatků vody, a to výstavbou dalších zadržovacích nádrží (přehrad) hlavně na řekách Berounce a Bečvě. Výstavbu by mělo doprovázet vytváření přirozeného prostředí pro zadržení vody (např. mokřady).

Pokračovat je třeba rovněž v opatřeních, která řeší problematiku přebytku

vody (povodně), a to především budováním protipovodňových staveb.

Samostatnou pozornost je třeba věnovat problematice ochrany vod, a to jak ve všech výrobních a nevýrobních provozech využívajících vodu, tak i v provozech čištění odpadních vod.

Otázkou k řešení je řada lokálních míst v České republice, kde hospodaření s vodou není dosud vyřešeno jak z hlediska dodávky pitné vody, tak i problematiky odpadních vod.

Obor vodního hospodářství je rovněž významným zaměstnavatelem. Na dodávkách pitné vody, odběru a čištění odpadních vod a ostatních činnostech spojených s hospodařením vodou je v současné době zaměstnáno v České

republice přímo více než dvacet tisíc pracovníků.

Vedle toho pracuje ve výrobě nových a opravách stávajících technologických zařízení a výstavbě nových a opravách stávajících vodohospodářských staveb dalších více než deset tisíc pracovníků.

V diskuzích o dlouhodobě stoupající ceně vodného a stočného je třeba prohloubit regulační funkci státu. Zároveň však vzhledem k vzácnosti vody nelze počítat s poklesem cen.

Závěrem bych chtěl uvést, že považuji roli státu v hospodaření s vodou za nezastupitelnou. K tomu by mělo směřovat i rozšíření vlastnické role státu tak, aby měly státní orgány v této oblasti rozhodující slovo.

KDYŽ S HDP HÝBOU CIGARETY

Vladimír Kermiet
ředitel odboru národních účtů

V posledních letech fenomén předzásobením cigaretami ovlivnil tempo růstu čtvrtletního HDP hned několikrát. V momentu, když se předzásobení projevilo poprvé, došlo k navýšení HDP. Po úpravě zákona v loňském roce se však předzásobení cigaretami již neopakovalo. Výše HDP tudíž byla nižší.

Obecně platí, že ve čtvrtletí představuje 1 mld. Kč vybraná na spotřebních daních přibližně 0,1% podíl na tempu růstu HDP. I když jsou tedy tyto daně jen malou částí HDP, může jejich skoková změna z důvodu změny legislativy ovlivnit mezičtvrtletní tempo HDP významným způsobem.

Spotřební daň se podle názvu řadí do kategorie spotřebních daní. Ke spotřebě se však neváže, nýbrž k výrobě a dovozu. Stačí tudíž do země dovézt velké množství cigaret, které sice skončí ve skladech

obchodníků, a samotná daň, jež představuje větší část prodejní ceny, navýší HDP. Zásoby stejně tak jako ostatní složky konečného užití se totiž oceňují v kupních cenách, tedy včetně těchto daní.

Poprvé se jev předzásobení projevilo ve 3. a 4. čtvrtletí roku 2007. Následně v letech 2009 a 2010 byly předzásobení postiženy vždy první tři měsíce roku, kdy obchodníci čerpali ze zásob z předchozích let, a výběr spotřební daně z tabáku byl nízký. V období let 2012 a 2013 byl tento jev u obchodníků již běžnou praxí a předzásobení se koncentrovalo vždy na konci roku. Poslední změna legislativy v roce 2014 jednak změnila sazby daně od začátku prosince a zavedla také omezení pro prodej zásob cigaret z předchozího období.

Pokud by se jev předzásobení opakoval jako v posledních letech i nadále,

dalo by se uvažovat o tom, že se jedná o sezónní faktor. Pak by bylo možné tento jev v rámci sezónního očištění pomocí matematicko-statistických metod eliminovat. Jelikož však dochází k častým změnám a tudíž se nejedná o nahodilý jev, nelze tuto možnost vyloučit.

Vedly se diskuze o tom, jestli výkon ekonomiky měřený HDP by měl být ovlivněn výběrem daně, která teoreticky může být vybrána čistě na dovozu, a to v případě neexistence domácí produkce. Samotný dovoz nepředstavuje činnost, která by přímo souvisela s výkonem naší ekonomiky. Pokud existují tyto daně, je potřeba je zahrnout do ceny produktů. Toto zahrnutí přímo ovlivní cenu těchto produktů a následně samotný HDP. Výsledkem je, že daně z produktů ovlivňují měření výkonnosti ekonomiky, i když nesovisí s domácí produkcí.

- Rumunští statistici mají těžkou hlavu z neobvyklého porodu. Matka, která čekala dvojvejná dvojčata, totiž porodila jednu holčičku již vloni v listopadu, když byla v sedmém měsíci těhotenství. Druhá dcera se jí narodila až letos v lednu. Dvojčata tak nejen že nemají stejný den narození, ale narodila se dokonce v jiném roce. Více na bit.ly/1AmA9px.

- Litevský statistický úřad ve spolupráci s Vysokou školou technologie a designu ve Vilniusu pořádá výstavu infografik. Studenti oboru grafický design pracovali se statistickými údaji, které litevský statistický úřad běžně publikuje ve svých analýzách. Tentokrát jsou ztvárněné formou univerzálního jazyka čísel, symbolů a obrázků. Více na bit.ly/1aWWWyy.

- Statistický úřad Jihoafrické republiky v roce 2014 evidoval více než 127 tis. neziskových organizací, z nichž naprostá většina (97 %) jsou dobrovolnická sdružení. Čtyři z deseti sdružení se věnují sociálním službám zaměřeným na péči o staré osoby nebo práci s dětmi a mládeží. Každé páté sdružení má za cíl zlepšovat životní prostředí a jen každé osmé plní náboženskou funkci. Více na bit.ly/1MmUvTi.

- Turecký statistický úřad ve své zprávě uvádí, že negramotný je zhruba každý dvacátý příslušník tamní populace. Podíl negramotných žen je v turecké populaci pětikrát vyšší než u mužů. Mezi ženami staršími 25 let neumí číst téměř každá desátá, u mužů dělá čtení problémy každému padesátému. Více na bit.ly/1FzJgCR.

Německá letiště opět patřila k nejvytíženějším

Letiště použilo více cestujících, vzrostl i objem nákladní přepravy. Vzdušné přístavy v Německu odbavily celkem 4,4 mil. tun zboží, tj. o 2,6 % více než v roce 2013. U vývozu byl zaznamenán nárůst o 1,2 %, u dovozu pak o 4,2 %.

Z celkového množství zboží přepravovaného letecky putovalo v roce 2014 na/z ostatních evropských letišť 29 %. Množství dovezeného zboží se zvýšilo o 1,5 %, u vyvezeného zboží byl zaznamenán nárůst o 1,3 %. Z ostatních kontinentů přiletělo na německá letiště celkem 1,4 mil. tun zboží, tj. o 5,4 % více než v roce 2013. Nejvíce vzrostl dovoz z Číny, kde množství letecky přepraveného zboží přesáhlo 0,3 mil. tun,

což představovalo meziroční nárůst téměř o čtvrtinu. Zvýšil se i objem dovozu z USA, Indie a Spojených arabských emirátů. Naopak mírný pokles byl zaznamenán u leteckého dovozu z Japonska a Jižní Koreje. Dovozy z oblasti Austrálie a Oceánie se v uplynulém roce téměř kompletně přeorientoval z letecké dopravy na dopravu lodní, takže statistici vykázali meziroční pokles o zřídka vidaných 100 %.

Po období meziročních poklesů v letech 2012 a 2013, kdy objem vnitrostátní letecké přepravy zboží klesl meziročně o 4,7 %, resp. 2,3 %, došlo v roce 2014 k opětovnému nárůstu, a to o 2,2 %.

Více na bit.ly/1MpP9GS.

Více aut na řeckých silnicích

Řecký statistický úřad zaznamenal v únoru 2015 téměř 10,1 tis. nově registrovaných dopravních prostředků. Jednalo se jak o nová vozidla, tak i použitá a dovezená ze zahraničí. Oproti stejnému období minulého roku, to představovalo nárůst o více než 21 %.

Počet automobilů v kategoriích: dodávky, nákladní automobily a taháče, které v únoru dostaly řeckou poznávací značku, meziročně narostl: z 1,3 tis. v roce 2014 na 1,9 tis. v roce 2015. Podíl nových se meziročně nezměnil a stále se pohybuje okolo 83 %.

Z hlediska počtu nově registrovaných osobních automobilů je v Řecku nejoblíbenější značkou Toyota. Během letošního února se jich v autosalonech prodalo 649 a v bazarech dalších 178, což celkově představovalo více než 13 % z celkového počtu nově registrovaných osobních aut. Následovaly značky Nissan (11 %) a Volkswagen (9 %). Čtvrtá příčka patřila značce Opel (8 %), která ale dominovala na trhu s ojetými vozy. Vozů značky Škoda se v únoru 2015 v Řecku prodalo 214 kusů, z nich 27 mělo druhého a dalšího majitele.

Více na bit.ly/1xaCE9e.

Holandské stavařky manažerkami

U příležitosti Mezinárodního dne žen vydal nizozemský statistický úřad analýzu, v níž se mimo jiné zabýval podílem žen v manažerských pozicích. Jistě není bez zajímavosti, že v odvětvích, v nichž jsou ženy

tradičně zaměstnány (např. školství, zdravotnictví, kultura či služby), je zastoupení žen ve vyšších patrech firemního žebříku poměrně nízké. Naopak v odvětvích, v nichž se se ženami setkáváme spíše výjimečně (např. stavebnictví), jim patří řídicí pozice relativně často.

Více na bit.ly/1wXwFtV.

Hůř slyší každý dvacátý

Podle upozornění Světové zdravotnické organizace (WHO) je 1,1 mld. mladých lidí potenciálně ohrožena zhoršením sluchu. Mnozí z nich mohou přijít o sluch úplně. To může mít dopad i na jejich mentální zdraví. Ohrožení dalšího vzdělávání by pak výrazně omezilo i jejich uplatnění na trhu práce.

Eva Kačerová, odbor vnější komunikace

Údaje ze studie, která se uskutečnila pod záštitou WHO ve středně a vysoko příjmových zemích, ukazují, že mezi mladými ve věku 12–35 let je téměř každý druhý vystaven nebezpečně vysoké hladině zvuku z mobilních telefonů nebo jiných přenosných přístrojů. Mladí lidé si totiž často zpřijemňují cestování dopravními prostředky poslechem hudby ze sluchátek. Vzhledem ke zvukovým podnětům z okolí musí být hlasitost produkce zákonitě vyšší. Problémem je i druh hudby, kterou poslouchají. Většinou se totiž nejedná o melodickou hudbu s jemnými tóny a širokou paletou výšek a hloubek, ale o hudbu rytmickou, kde jednu z hlavních rolí hrají bicí.

Podle studie hrozí 40 % mladých lidí také zhoršení sluchu v důsledku častých návštěv barů, nočních klubů, koncertů nebo sportovních utkání.

Budou další generace hluché?

Osob s mírnou až úplnou ztrátou sluchu žije podle odhadů WHO na celém světě 360 mil. osob, tj. 5 % světové populace. Z celkového počtu je to 32 mil. dětí a 328 mil. dospělých, mezi nimiž je 183 mil. mužů a 145 mil. žen. Odborníci z WHO odhadují, že zhruba každý třetí člověk starší 65 let má problémy se sluchem.

Důvodem však není pouze dlouhodobé vystavení hluku. Problémy se sluchem se mohou u jedince objevit i v důsledku infekční nemoci, dlouhodobé ušní infekce nebo užívání drog. Určitou roli sehrává stárnutí a samozřejmě genetické dispozice či komplikace při porodu. Zhruba po-

Zhoršení či ztráta sluchu ohrožuje vzdělávání i pracovní uplatnění.

lovině těchto případů by bylo možné předejít.

Přitom většina osob s těmito problémy žije v méně rozvinutých zemích v oblasti jižní a jihovýchodní Asie, Tichomoří a v zemích subsaharské Afriky. Četnost výskytu problémů se sluchem mezi dětmi se exponenciálně snižuje s ekonomickou vyspělostí regionu, vyjádřenou ukazatelem HDP na obyvatele. Regionem, v němž tento ukazatel nabývá nejmenší hodnoty, je oblast jižní Asie. V mnohých z těchto zemí, kde HDP na obyvatele nepřesahuje hranici 1 tis. dolarů za rok, má 24 dětí z tisíce problémy se sluchem. Oproti tomu v oblastech, které lze označit jako vysokopříjmové a v nichž HDP na obyvatele dosahuje průměrné hodnoty 45 tis. dolarů za rok, trpí určitou formou ztráty sluchu pouze pět dětí z tisíce.

Podobné je i rozložení četnosti výskytu nedoslýchavých a hluchých v populaci 65letých a starších. I zde je výrazná závislost na ekonomické úrovni regionu. V nejhudších oblastech mezi

osobami staršími 65 let potřebovala péči specialisty a nějaké kompenzační pomůcky téměř polovina, v ekonomicky vyspělých regionech se to týká pouze 180 osob z tisíce.

Doporučení WHO

Za bezpečnou hladinu hluku považuje WHO úroveň 85 dB po dobu maximálně osmi hodin denně. Tato úroveň je ale při obvyklém poslechu hudby v dopravních prostředcích překračována. I při návštěvách různých koncertů a na sportovních utkáních je ale často hladina hluku vyšší. V tom případě odborníci z WHO doporučují zkrátit dobu, po kterou je jedinec hluku vystaven. Například zvukům na úrovni 100 dB, která je pro takové akce typická, bychom neměli být vystaveni déle než 15 minut. Dnes již existují aplikace pro chytré telefony, které například uživatele upozorňují, že čas, po který bylo bezpečné poslouchat hlasitou hudbu, již vypršel.

Více na bit.ly/1LR8M8x. ■

Štěstí není v penězích, v majetku nebo v kariéře

S kardinálem Dominikem Dukou OP, 36. arcibiskupem pražským, metropolitou a primasem českým hovoříme mimo jiné o tom, jaká statistická šetření církev provádí, o čem výsledky těchto šetření vypovídají a k čemu se užívají.

Michal Novotný, šéfredaktor

Pane kardinále, statistiky a sčítání se objevují už v Bibli a od 13. století i v církevních matrikách, i když tehdy nebyly ještě povinné. Jak je církev vyhodnocovala a aplikovala?

V biblické tradici je sčítání lidu měřeno dvojím metrem. Králi Davidovi je vyčítáno, že připustil sčítání, které je biblickým autorem chápáno jako nedůvěra v Boží moc a Boží pomoc.

Na druhé straně se na mnoha místech Bible, jak ve Starém, tak v Novém zákoně, s různými výčty setkáváme. Bible udává počet Izraelitů, kteří se účastní exodu, jsou předkládány statistiky jednotlivých kmenů Izraele a dozvídáme se o počtu obětí přinášených v Chrámu.

V Novém zákoně se hovoří o počtu nasycených anebo o 144 tisících vyvolených v Apokalypse.

V Písmu mají součty ovšem často význam symbolický podobně jako ta dnešní čísla – blízko nás nedávno probíhala jakási manifestace. Organizátoři uvedli, že manifestujících bylo 1 500, policie uvedla 400 a náš pan vrátný jich z balkonu napočítal necelé dvě stovky. Čísla prostě jen vyjadřovala to, jak kdo chápal význam té akce.

Nicméně církev potřebovala a chtěla znát skutečnost především u sňatků. V době osvícenství se zavedly povinné matriky, které sloužily jako pomoc pro pastorači.

Evidovalo se mnoho věcí, například i vzdálenosti obcí od kostelů a farních škol. V příslušných dokumentech potom bylo jasně uvedeno, že pokud je vzdálenost větší než čtyři kilometry, nemusejí malé děti, staří a nemocní chodit v neděli do kostela.

Nedávno vyšel Zpravodaj Pražské arcidiecéze věnovaný sčítání účastníků bohoslužeb. Jaká všechna statistická šetření vlastně pražské arcibiskupství provádí?

Jedna z nejčastějších statistik je tzv. hlášení o duchovních úkonech, které vypovídá o počtu návštěvníků bohoslužeb, počtu udělených svátostí či počtu pohřbů. Tato čísla mají zachycovat proměny v jednotlivých oblastech církve a pomáhat tak při slučování nebo zakládání farností, při rozmístování duchovních, stanovování jejich počtu a podobně. Vypovídají o síle církevního společenství a jeho společenské prospěšnosti. Všechny námi zjišťované statistické údaje slouží především administrativnímu řízení církve.

Celosvětový přehled údajů o katolické církvi, které na základě hlášení jednotlivých diecézí každý rok shromažďuje sekretariát v Římě, se nazývá Annuario Pontificio. Nalezneme tam základní popis každé diecéze, tedy rozlohu, počet obyvatel a počet katolíků, což znamená pokřtěných.

Další položkou je počet kněží, řeholníků a řeholnic, počty církevních škol a zdravotnických zařízení. A tady je hned například problém s vymezením toho, co to vlastně zdravotnické zařízení je: zda nemocnice nebo charitativní zařízení.

V celosvětovém měřítku v rámci těch čtyř tisíc diecézí dochází občas k posunům – například Litoměřičtí chápali jako zdravotnická zařízení i ta charitativní. Když se pak porovnaly jejich výsledky s vatikánskými, tak tam byl markantní rozdíl.

Jednou za pět let se z rozhodnutí České biskupské konference koná ve všech kostelích České republiky také sčítání návštěvníků bohoslužeb. Co všechno lze z tohoto šetření vyčíst?

Je to jeden ze způsobů, jak získat představu o množství praktikujících věřících v naší arcidiecézi. To poslední se konalo 18. října loňského roku. Člověk obdrží dotazník a vyplňuje pohlaví, věk a zda je či není výdělečně činný. Víme, že je trochu zavádějící to „výdělečně činný“, protože to může být i student. Pro naše statistiky to není tak zásadní, otázky zaměstnanosti můžeme zjistit ze statistik ČSÚ. Nás mnohem víc zajímají údaje o věkovém složení a o úrovni vzdělání.

Jak vy sám pracujete s daty z ČSÚ?

Porovnávám statistiky, grafy a mapky ČSÚ, do nichž mimochodem nahlížím rád, s našimi statistikami. Je to přínosné zejména z hlediska obsazování farností. Jiné je to na vesničce, kde se k víře přihlásilo 90 % obyvatel a kde působí vliv tradice, a jiné u větších obcí, kde je to více o osobní odpovědnosti. Sledujeme takové ukazatele, jako jsou vzdělanost a věková skladba obyvatel, a podle toho hledáme takového kandidáta na duchovního správce, který bude schopen vést dialog například s lidmi s převážně středoškolským a vysokoškolským vzděláním, a zároveň dokáže přihlídnout k věkovému složení obyvatelstva. V některých farnostech se zase nacházejí významné církevní objekty a není tam ekonomicky silné obyvatelstvo, takže naše statistiky do jisté míry rozhodují při rozdělování různých příspěvků. Potřebujeme také

Mons. ThLic. Dominik kardinál Duka OP

Vlastním jménem Jaroslav Duka vystudoval Cyrilometodějskou bohosloveckou fakultu v Litoměřicích a v červnu 1970 byl kardinálem Štěpánem Trochou vysvěcen na kněze. Roku 1975 mu byl odňat státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti. Až do roku 1989 pracoval jako rýsovač v továrně Škoda-Plzeň. Zároveň byl do roku 1986 vikářem provinciála a v letech 1976–1981 magistrem kleriků. V roce 1979 získal licenciát teologie na Paapežské teologické fakultě sv. Jana Křtitele ve Varšavě. V letech 1981–1982 byl uvězněn v Plzni-Borech. V letech 1986–1998 působil jako provinciál Československé dominikánské provincie. Vyučoval na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, vykonával úřad předsedy Konference vyšších řeholních představených (KVŘP), byl členem Unie evropských KVŘP a členem Akreditační komise při vládě ČR. V červnu 1998 byl jmenován sídelním biskupem královéhradeckým a v září téhož roku přijal biskupské svěcení. V roce 2010 byl zvolen předsedou České biskupské konference. V roce 2001 byl vyznamenán prezidentem republiky Medailí I. stupně za zásluhy o Českou republiku. V červnu 2003 mu byl udělen ministrem obrany České republiky Záslužný kříž II. stupně. V roce 2010 byl jmenován arcibiskupem pražským a primasem českým, v lednu 2012 ho papež Benedikt XVI. jmenoval kardinálem.

znát počet škol a počet dětí, abychom mohli zajistit odpovídající počet katechetů a katechetek. V současnosti jsme v takovém zlomovém období, kdy musíme začít pracovat s jinými prostředky.

V dotazníku posledního Sčítání lidu, domů a bytů z března 2011 byla otázka na víru dobrovolná. Respondenti na ni neměli chuť odpovídat. V čem vidíte příčinu?

V té nechuti odpovídat je jednak celkový odpor vůči institucím, a jednak předsudky, které se tu šířily od roku 1938 do roku 1990, a které přežívají dodnes. Děti na školách se nehlásily do náboženství, protože soudružka učitelka je za to dříve perzekvovala, a ve třídě byly zesměšňovány. S náboženstvím je to stejné, jako když se lidé odmítají hlásit k určité národnosti, protože cítí, že je obecně neoblíbená nebo by byla překážkou ve výkonu povolání. Někteří denně chodí na bohoslužby, ale odmítají se k víře veřejně hlásit s tím, že státu do toho nic není.

K římskokatolické církvi se při sčítání přihlásilo přes milion věřících? Odpovídají tato čísla realitě?

My máme k dispozici součet pokřtěných, a ten se pohybuje kolem čtyř milionů. Když si uděláme jiné sondy o velkých svátcích, tak víme, že například o Vánocích navštíví kostel víc než čtyřicet procent lidí, ale nejsou všichni katolíci a jsou mezi nimi i lidé, kteří praktikují svojí víru několikrát do roka. Můžeme tedy říci, že z těch čtyř milionů je milion aktivních členů, další milion jsou ti, kteří chodí občas, víme, že praktikují modlitby a vyžadují církevní sňatek, ten další milion jsou ti, co se nechávají pokřtít, ale do kostela nechodí a jen někteří z nich mají církevní sňatek. A pak je milion těch, kteří ani nevědí, jestli byli pokřtěni, protože v tom už nebyli vychováni.

Statistika se snaží popsat vývoj společnosti a její blahobyť pomocí mnoha ekonomických ukazatelů, jako je například hrubý domácí produkt. Co nedokáže, i přes některé pokusy, je změřit štěstí. Jaký je váš osobní recept na to, abychom byli šťastnější?

Víte, naše charita působí v Africe a v Indii. Nedávno jsem se při zahajování spolupráce na jednom projektu mezi armádou a charitou bavil s generálem Petrem Pavlem o tom, že si mnoho lidí myslí, že se máme špatně a všude jinde se mají líp. Pan generál na to řekl, že by tyto lidi do těchto zemí, kam míří pomoc charity, poslal, protože my ve skutečnosti patříme k té malé části světa, kde si žijeme skutečně nad poměry. Máme stále představu, že můžeme žít ještě lépe. Štěstí ale není v penězích, v majetku nebo v kariéře. Jde o vnitřní hledání pocitu štěstí. Přesto bych asi nesouhlasil s tím, když někteří věřící říkají: „Ano, já jsem úplně šťastný!“

Naše, dnes již bývalá, paní děkanka z olomoucké teologické fakulty to jednou vyjádřila slovy: „Já bych neřekla, že jsem šťastná, já bych řekla, že jsem na cestě ke štěstí, protože čekám, že dostanu ještě víc.“ A myšlenka křesťanství spočívá právě v tom, že dokážu překonávat určité těžkosti a říkám si, to přece není podstatné, ta moje odměna je někde jinde ...

**INDIKÁTORY:
LEDEN 2015**

PRŮMYSL

+5,5 %

Průmyslová produkce v lednu 2015 po očištění o vliv počtu pracovních dní meziročně vzrostla o 5,5 %, bez očištění byla vyšší o 2,9 %. Po vyloučení sezónních vlivů byla meziměsíčně vyšší o 0,4 %.

MALOOBCHOD

+6,6 %

Tržby za maloobchod očištěné o kalendářní vlivy se reálně meziročně zvýšily o 6,6 %, bez očištění o 5,5 %. K růstu přispěl prodej nepotravinářského zboží, potravin i pohonných hmot.

STAVEBNICTVÍ

+8,5 %

Stavební produkce v lednu 2015 po očištění od vlivu pracovních dní meziročně vzrostla o 8,5 %. Bez očištění se zvýšila o 5,8 %.

SLUŽBY

+0,9 %

Po očištění o vliv pracovních dní tržby za služby meziročně vzrostly o 0,9 %. Rostla všechna odvětví s výjimkou dopravy a skladování a ubytování, stravování a pohostinství.

CESTOVNÍ RUCH

+4,4 %

Podle předběžných dat ubytovací statistiky přijelo v lednu 2015 do hotelů o 4,4 % více hostů. Počet jejich přenočování se ale snížil o 0,7 %.

Maloobchod vloni ožil

V roce 2014 prodej v maloobchodních prodejnách meziročně vzrostl o 2,8 %, což bylo nejvíce za posledních šest let. Tržby se zvýšily ve všech měsících, jedinou výjimkou byl listopad.

Markéta Pospíšilová, oddělení statistiky obchodu, dopravy a informačních činností

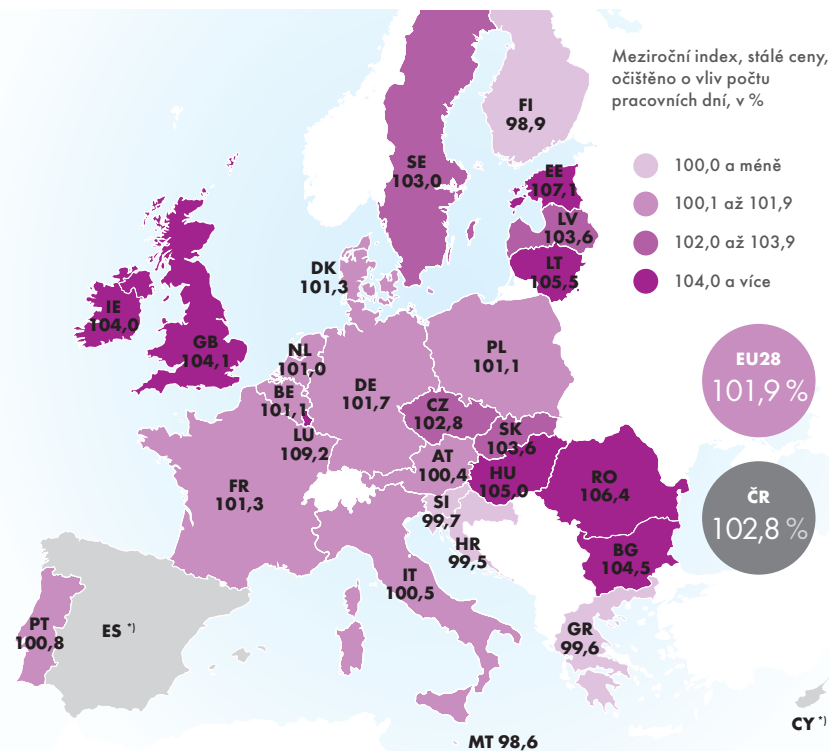
Vývoj tržeb v maloobchodě kromě motorových vozidel už ve druhé polovině roku 2013 naznačoval určité oživení. Po pěti čtvrtletích propadu se meziroční index ve 3. a 4. čtvrtletí 2013 přehoupl přes 100 %. Potvrzení změny trendu však přišlo až s rokem 2014. Tržby obchodníků se zvyšovaly v průběhu celého roku. Ke snížení došlo jen v listopadu (o 0,4 %), a to především díky vysoké srovnávací základně z listopadu 2013. V roce 2014 vzrostly nejvýrazněji tržby za prosinec, meziročně reálně o 5,8 %.

Prodej potravin zaznamenal za celý rok nárůst o 1,3 %, v běžných cenách

o 3,1 %. Zvýšení bylo podpořeno prodejem v nesespecializovaných prodejnách (o 1,4 %), kam patří i největší maloobchodní řetězce.

Naopak růst brzdil pokles prodeje potravin ve specializovaných prodejnách (o 0,8 %), a to i z důvodu zvyšování cen. V běžných cenách totiž prodejci utržili meziročně o 1,0 % více. Reálný růst o 1,7 % vykázali i prodejci pohonných hmot, kterým prodeje vzrostly po 5 letech. Již tradičně se zvýšily i tržby za prodej nepotravinářského zboží (o 4,3 %). Zde pokračoval nepřetržitý růst reálných meziročních tržeb započatých v listopadu 2013. I v běžných cenách měli prodejci bě-

Index maloobchodních tržeb v EU28 v roce 2014

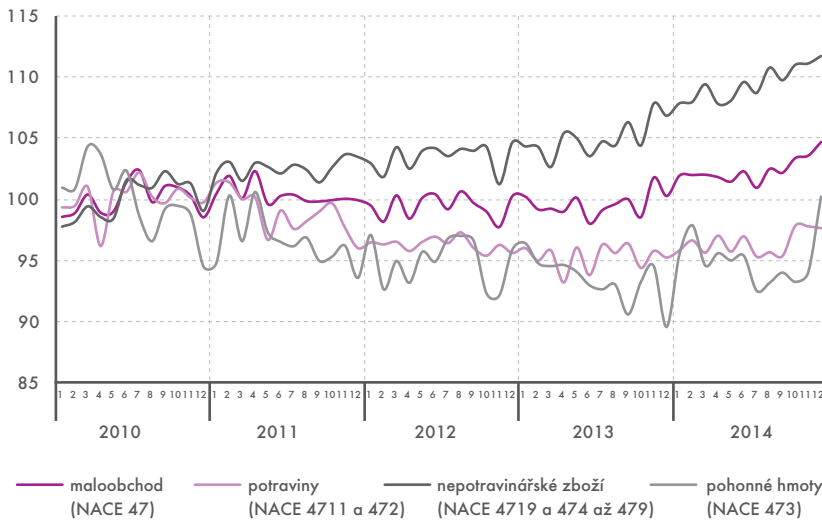

¹⁾ Pozn.: Data nejsou k dispozici.

Zdroj: Eurostat, ČSÚ (k 5. 3. 2015)

Tržby v maloobchodě v ČR v letech 2010–2014 (stálé ceny, sezónně očištěno, 2010=100)

Zdroj: ČSÚ (k 5. 3. 2015)

hem roku vyšší tržby (s výjimkou listopadu) než v předchozím roce.

Farmaceutické a zdravotní zboží v poklesu

Z nepotravinářských sortimentních skupin se nejvíce dařilo prodeji ve specializovaných obchodech s počítačovým a komunikačním zařízením. Zde se tržby reálně meziročně zvýšily o 17,2 %. U této skupiny dochází k výraznému a dlouhodobému poklesu cen. Přesto obchodníci utržili nominálně o 6,7 % více než v minulém roce. Více než 4% meziročního růstu ve stálých cenách dosáhli také prodejci s výrobky pro domácnost a pro kulturu, sport a rekreaci. Prodej oděvů a obuvi vzrostl o 3,7 %. Naopak nižší tržby zaznamenaly prodejny s farmaceutickým a zdravotnickým zbožím.

K vysokému růstu došlo stejně jako v minulých letech v maloobchodě prostřednictvím internetu nebo zásilkové služby. Za celý rok se zde tržby reálně zvýšily o 19,7 %. I přes snižování cen utržili obchodníci v roce 2014 v běžných cenách o 14,6 % více než v roce 2013. V samotném prosinci vzrostl prodej dokonce o 23,8 % oproti stejnému měsíci předchozího roku a obchodníci utržili o 17,7 % více. Prodeje v maloobchodě prostřednictvím internetu nebo zásilkové služby rostou nepřetržitě již od listopadu 2009 a oproti bázi (průměr roku 2010) vzrostly v roce 2014 o 87,0 %.

Tržby v běžných cenách za 10 největších maloobchodních řetězců, které patří do nesespecializovaných prodejen s převahou potravin, od počátku sledování, tzn. od roku 2009, vzrůstají. V roce 2014 se meziročně zvyšovaly ve všech měsících roku, s výjimkou března, celkově o 3,9 %. Růst byl vykázan jak za potraviny, tak i za nepotravinářské zboží (o 3,0 %, resp. o 5,7 %). Mírný pokles vykázaly jen tržby za tabákové výrobky, a to o 0,2 %.

ČR opět nad průměrem EU28

V České republice se maloobchodní meziroční tržby očištěné o vliv počtu pracovních dní za celý rok 2014 zvýšily o 2,8 %. Tento růst byl již po čtvrté nad průměrem celé Evropské unie, které se tržby zvýšily o 1,9 %. Růstu dosáhla EU28 poprvé od roku 2010. V roce 2014 zaznamenalo pokles pouze pět zemí Evropské unie, a to Malta, Finsko, Chorvatsko, Řecko a Slovinsko. Ostatním 21 zemím tržby vzrostly (zatím nejsou známy údaje za Španělsko a Kypr).

Nejlépe se dařilo prodejcům v Lucembursku, dále v Estonsku, Rumunsku, Litvě a více jak 5% růstu dosáhlo také Maďarsko. Dvouprocentní hranici překročily kromě České republiky také Bulharsko, Velká Británie, Irsko, Lotyšsko, Slovensko a Švédsko. Ze sousedních států se nejvíce dařilo již zmíněnému Slovensku s růstem o 3,6 %, dále Německu, Polsku a růstu dosáhlo také Rakousko o 0,4 %.

KONJUNKTURÁLNÍ PRŮZKUM V ČR: ÚNOR 2015

-1,1 bodu

Souhrnný indikátor důvěry (indikátor ekonomického sentimentu) se v ČR v únoru mírně snížil o 1,1 bodu. Mezi podnikateli důvěra mírně poklesla o 1,1 bodu a mezi spotřebiteli se snížila o 1,0 bodu. Oproti hodnotám z února 2014 je souhrnný indikátor důvěry vyšší.

PRŮMYSL

-0,4 bodu

Indikátor důvěry v průmyslu se v únoru mírně snížil o 0,4 bodu zejména vlivem zvýšení ukazatele stavu zásob hotových výrobků. V meziročním srovnání je důvěra v průmyslu také o něco málo nižší.

STAVEBNICTVÍ

-0,5 bodu

Ve stavebnictví se indikátor důvěry v mezi měsíčním srovnání mírně snížil o 0,5 bodu. V meziročním srovnání je ale důvěra ve stavebnictví vyšší.

OBCHOD

+1,0 bodu

Indikátor důvěry v obchodě se v ČR v únoru zvýšil o 1,0 bodu a po sedmi letech se dostal na úroveň z konjunkturálního roku 2008. V meziročním srovnání je důvěra v obchodě také vyšší.

SLUŽBY

-2,3 bodu

Ve vybraných odvětvích služeb (včetně bankovního sektoru) se indikátor důvěry v meziměsíčním srovnání snížil o 2,3 bodu zejména vlivem horšího hodnocení současné poptávky po službách.

MAKROINDIKÁTORY

INFLACE

+0,1 %

Česká ekonomika se stále brání deflaci. Již třetí měsíc v řadě rostou spotřebitelské ceny jen nepatrně (+ 0,1 % meziročně). V únoru působilo směrem ke snižování cen hlavně zlevňování potravin (-1,5 %) a pohonných hmot (-5,8 %). Proti lednu byly ceny vyšší o 0,2 %.

STÁTNÍ ROZPOČET

+22,6 mld. Kč

Finance státu skončily za první dva měsíce roku 2015 přebytkem ve výši 22,6 mld. Kč. Proti stejnému období 2014 byly příjmy rozpočtu nižší o více než desetinu (-11,3 %), výdaje nepatrně stouply (+0,7 %). Výsledný přebytek z ledna až února 2014 (+50,1 mld. Kč) se tak významně ztenčil. Jeho redukcí ovlivnilo hlavně předzásobením tabákovými výrobky.

MZDY

+3,8 %

Lidem zaměstnaným v nepodnikatelské sféře stoupla ve 4. čtvrtletí 2014 hrubá měsíční mzda nejvíce za posledních téměř pět let. Meziročně si polepšili o 3,8 %, zatímco zaměstnanci firem o 1,9 %. Celkem v ekonomice vzrostla nominální mzda o 2,3 %, reálná pak o 1,8 %.

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT

+2,0 %

Podle posledních údajů ČSÚ potvrdila roční data o HDP předchozí bleskový odhad. Česká ekonomika v roce 2014 rostla meziročně o 2 %. Ve 4. čtvrtletí stoupl HDP meziročně o 1,5 %, tedy více než činil původní odhad (+1,3 %). Vyšší byl i revidovaný údaj o mezikvartálním růstu (+0,4 % proti původním +0,2 %).

ČR: vládní garance nízké

Vládní sektory nemají jen své „klasické“ dluhy. Jejich potenciální závazky vznikají i z poskytnutých garancí.

Drahomíra Dubská, oddělení svodných analýz

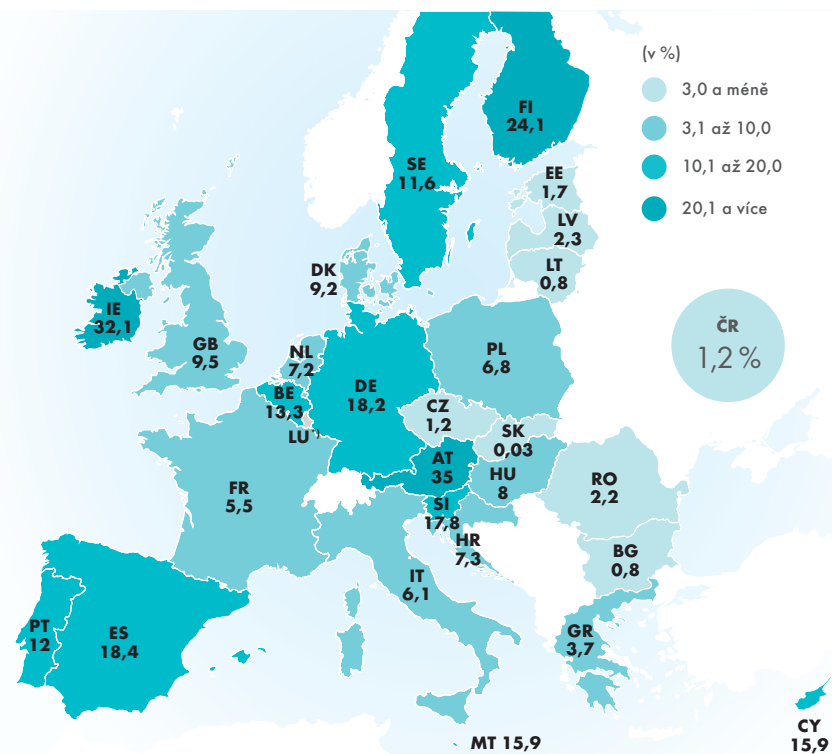
Mluvíme-li o dluzích vládních sektorů, nemusí jít nutně jen o „nabalované“ schodky z ročních hospodaření. Tedy z let, kdy vlády vydávaly více peněz, než kolik jich měly k dispozici hlavně v podobě daní vybraných od lidí a firem.

Kromě takových dluhů, generovaných hlavně z deficitů veřejných rozpočtů, jsou tu i závazky „potenciální“, tzv. garance. Vládní sektor je v nich v roli ručitele. Pokud dlužník, za jehož dluh vláda dané země ručí, nebude schopen plnit své závazky, přebírá tuto povinnost na sebe vládní sektor (zpravidla stát). V ČR tomu tak bylo typicky např. na počátku minulé dekády při převzetí Investiční a poštovní banky (IPB) bankou ČSOB. Tehdy se český stát zaručil za veškerá aktiva IPB (přes 160 mld. Kč).

Garance vlád jsou vyčíslovány i jako procento HDP. Ukazují riziko pro hospodaření zemí v budoucnosti. Eurostat vydal letos v únoru informaci o těchto potenciálních závazcích v EU podle dat roku 2013.

Data o garancích souvisí s národními specifiky, tj. s ekonomickou, finanční a právní strukturou dané země. Vyplývá z nich, že v roce 2013 byly závazky ČR v poměru k HDP (1,2 %) jedny z nejnižších v EU. Potenciální budoucí rizika pro hospodaření vlády jsou tedy malá. Naopak nejvyšší bylo toto riziko v Irsku (32,1 % HDP), kde vládní sektor ručil za komerční banky v potížích anebo v Rakousku (35 %). Spolu s ČR měly velmi nízké riziko plnění z garancí např. Litva a Bulharsko (shodně 0,8 %) anebo Slovensko s 0,03 % HDP.

Garance vládního sektoru v % HDP v roce 2013

* Pozn.: Data nejsou k dispozici.

Zdroj: Eurostat

18**Globalizace
zkresluje svět**

Mezi sesterskými
podniky korporací
neexistují standardní
tržní vztahy.

19**Obchod
s přidanou
hodnotou**

Produkty v procesu
výroby a distribuce
přecházejí hranice
hned několikrát.

21**Kdo tahá za nitky
české ekonomiky?**

Největšími
zahraničními investory
jsou v Česku státy
z uskupení G7.

24**Jaké jsou dopady
internacionalizace
ekonomik**

Za konjunktury je
globalizace pozitivním
faktorem, za recese
naopak.

GLOBALIZACE

Globalizace zkresluje svět

Globalizace má silný vliv na měření ekonomik na národní úrovni. Nové typy přeshraničních transakcí se ukazují jako těžko zachytitelné a měřitelné.

Marek Rojíček, místopředseda ČSÚ

Mezi sesterskými podniky korporací, které působí v mezinárodním měřítku, často neexistují standardní tržní vztahy. Pro zachování národních statistik je proto nezbytně nutné uměle rozdělit údaje globálních korporací mezi národní hranice.

Transakce sice mohou být identifikovány na základě jednotlivých účetních záznamů, mohou však být zkresleny snahou o daňovou optimalizaci. Navíc mezi sesterskými společnostmi často nejsou obchodovány finální výrobky určené pro trh a jejich tržní hodnotu je tudíž obtížné stanovit. Z toho vyplývá, jak nezbytné je, aby statistici pečlivě zkoumali povahu a velikost transakcí vykázaných těmito skupinami.

Přestože globalizace je dlouhodobý proces, diskuze o jejím vlivu na zkreslování statistických ukazatelů se v zásadě teprve rozbíhá. Obecně dochází ke snížené vypovídací schopnosti a vzájemné konzistenci statistických indikátorů, obtížnějšímu odhadování reálného vývoje ekonomiky, zkreslování ekonomického vývoje v čase a prostoru. Jednou z oblastí, kde globalizační procesy vedly k výraznému ztížení schopnosti statistiky zachytit ekonomickou realitu, je mezinárodní obchod.

Ekonomická teorie implicitně předpokládá, že obchodní výměna funguje na základě tradičních tržních vztahů, kdy prodávající (vývozce) dodává zboží kupujícímu (dovozce) za tržní cenu a současně s výměnou zboží dochází ke změně jeho vlast-

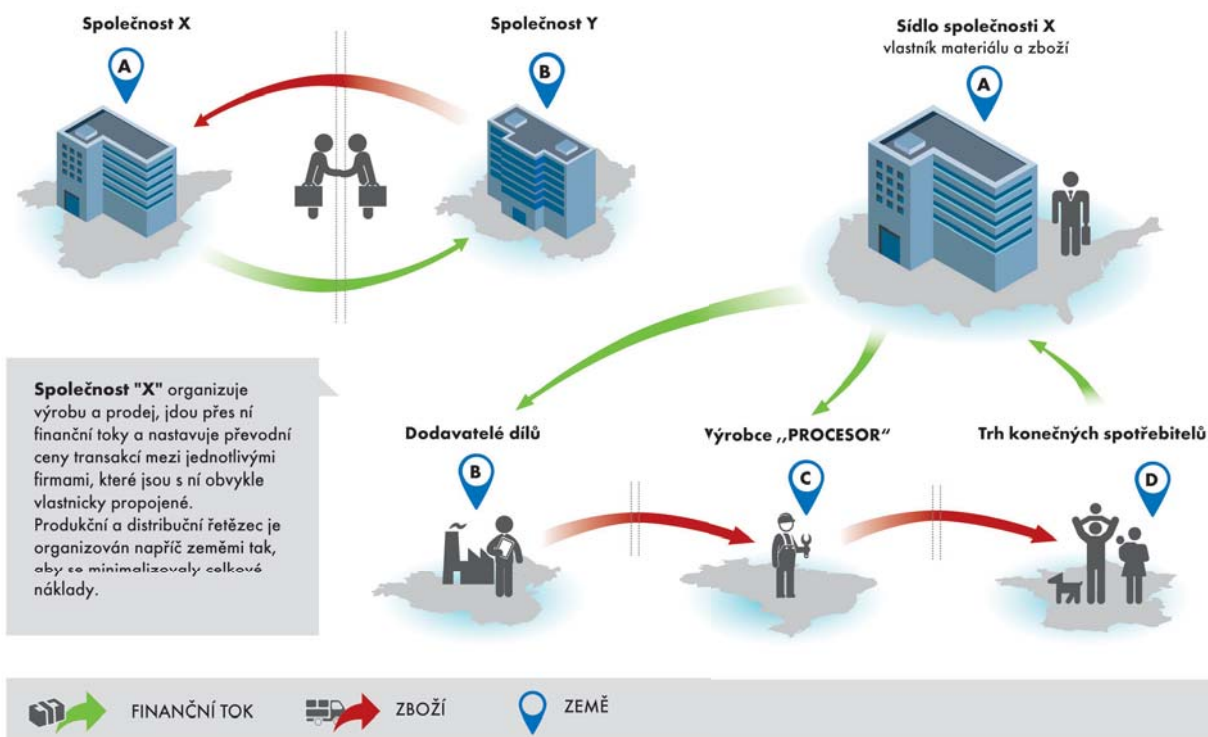
nictví. V tomto případě jde zboží od subjektu B k subjektu A. Současně dochází k toku peněz obráceným směrem. Ve skutečnosti to nikdy není tak snadné.

Většina transakcí probíhá přes zprostředkovatele, což může mít vliv na načasování transakce a v neposlední řadě na záznam této transakce. Zboží také často překračuje hranice, ale nemění svého vlastníka.

Klasickým příkladem je tzv. zušlechtovací styk.

Zboží je vyvezeno z jedné země do druhé, aby tam bylo zkompletováno a následně vyvezeno zpět a fakticky je vyvážena pouze služba. Teprve poslední manuály k národním účtům a platební bilanci správně zachycují tuto realitu. ■

Příklad klasické obchodní výměny a transakcí přes zprostředkovatele

Zdroj: ČSÚ

Obchod s přidanou hodnotou

Tradiční otázka ekonomů, s kým a s čím obchodujeme, se stává v souvislosti s konceptem globálního hodnotového řetězce minulostí. Souvisí to s relativizací pojmu „země původu zboží“. Produkty v procesu výroby a distribuce přecházejí hranice hned několikrát.

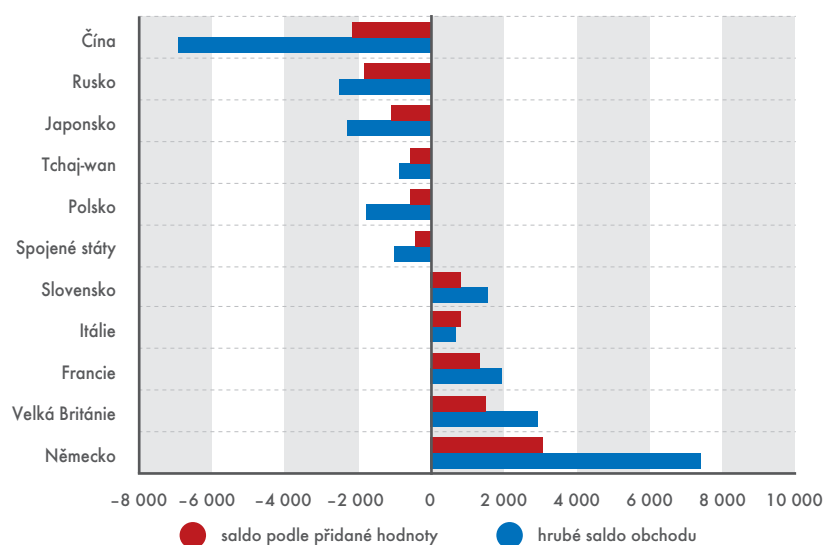
Marek Rojíček, místopředseda ČSÚ

V současné době tvoří mezi-produkty zhruba 40 % světových nepalivových dovozů. V řadě exportně orientovaných zemí se však pohybují okolo 60 %.

Globalizace hodnotového řetězce se netýká jen komodit, jako jsou nerostné suroviny nebo potraviny, ale i řady odvětví zpracovatelského průmyslu. Nejvíce fragmentovaný je výrobní řetězec u výrobků elektrotechnického průmyslu, zejména počítačů a mobilních telefonů. Významným faktorem je přitom relativně vysoká cena těchto výrobků v poměru k jejich hmotnosti, která minimalizuje jednotkové transakční náklady spojené s fragmentací výroby. Přířnos spojený s alokací jednotlivých článků hodnotového řetězce do různých zemí podle jejich konkurenční výhody tak převyšuje přepravní náklady s tím spojené.

Globalizaci produkčních řetězců lze názorně ilustrovat na příkladu odvětví výroby počítačů, které uvedeným vývojem prošlo. Zhruba do roku 1980 byla výroba počítačů silně vertikálně integrována. Počítače byly představovány dominantně sálovými počítači,

Saldo obchodu se zeměmi podle různých metodik

Zdroj: ČSÚ

jejichž hardware a software se vyvíjel v rámci jedné společnosti. Ta také zároveň provozovala prodej a marketing. S vynálezem osobních počítačů sestavených ze standardizovaných součástí pro masový spotřebitelský trh se počítačové odvětví posunulo směrem k horizontální struktuře. Jedna společnost tedy vyrábí např. pevné disky, další grafické karty, třetí nabízí software apod.

Nový způsob měření obchodu

S rostoucí globalizací produkčních řetězců úzce souvisí nový přístup k měření obchodu, který se více zaměřuje na vyčíslení nepřímých dopadů obchodování. Měření bere v úvahu toky zboží a služeb a identifikuje, ve kterých zemích a odvětvích je v hodnotovém řetězci produktů hodnota přidána. Tyto výstupy jsou obsaženy v databázi obchodu s přidanou hod-

notou (Trade in Value Added = TiVA). Jejím autorem je OECD ve spolupráci se Světovou bankou. Nejedná se o běžně publikované statistické výstupy, ale o modelové propočty s využitím různých zdrojů dat a bilancovaných mezi jednotlivými zeměmi. Národní statistické úřady hrají v tomto případě pouze roli dodavatele dat, a to jak o komoditních tocích (input-output tabulky), tak i o zahraničním obchodě. Datově vychází databáze TiVA z databáze tzv. světových input-output tabulek (WIOD – www.wiod.org), která vznikla v rámci projektu financovaném Evropskou komisí za účasti OECD, univerzit a dalších výzkumných institucí. Údaje o obchodování s přidanou hodnotou nelze zaměňovat s tzv. národním pojetím zahraničního obchodu, které ČSÚ publikuje a které vstupuje do výpočtu HDP a běžného účtu platební bilance. V případě národního pojetí zahraničního obchodu se jedná stále o ob-

CO ZAHRNUJE HODNOTOVÝ ŘETĚZEC

Hodnotový řetězec představuje celé spektrum aktivit, které firmy uskutečňují počínaje návrhem určitého produktu až po jeho konečné užití. Patří sem design, výroba, marketing, distribuce a podpora prodeje. Tyto aktivity může zajišťovat buď jedna firma, anebo mohou být rozděleny mezi různé dodavatele. Hodnotový řetězec může vytvářet zboží nebo služby, existovat v rámci určitého území nebo být geograficky široce rozptýlen.

ČESKÁ REPUBLIKA JE SOUČÁSTÍ GLOBÁLNÍCH ŘETĚZCŮ

Podíl domácí přidané hodnoty na vývozu dosahoval v roce 2009 v České republice 61 %, což bylo pod průměrem zemí Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Ilustruje to vysoké zapojení České republiky do globálních hodnotových řetězců.

Ve srovnání s polovinou 90. let se snížil, ale nikoliv dramaticky, což svědčí o tom, že charakteristika České republiky jako malé otevřené ekonomiky má dlouhodobý charakter.

Nejvyšší podíl zahraniční přidané hodnoty je v elektrotechnickém průmyslu, kde tvoří téměř dvě třetiny a v čase výrazně narůstal. Relativně vysoký, ale v čase stabilní, je rovněž ve výrobě dopravních prostředků, kde tvoří téměř polovinu, a v textilním průmyslu (44 %).

Z hlediska teritoriální struktury zůstává i pohledem přidané hodnoty hlavním obchodním partnerem České republiky Německo, ale hodnota vývozu a dovozu je nižší. To odráží na jedné straně pozici Německa jako prodejního kanálu pro české výrobky určené do zemí konečného spotřebitele (zejména Spojených států), ale i prostředníka pro dovozy z jiných zemí EU. Měření pohledem přidané hodnoty rovněž snižuje váhu Číny na celkovém dovozu České republiky.

chod v „hrubém“ vyjádření. To znamená očistěný pouze o tu část, která nepatří do české ekonomiky.

Při posuzování, který z datových zdrojů je lepší využít pro analýzu zahraničního obchodu, je potřeba vzít v úvahu jejich vypovídací schopnost. Výhodou standardních údajů statistiky zahraničního obchodu je vysoká frekvence, aktuálnost a podrobnost dat. Zobrazují bezprostřední dovoz a vývoz bez dalších návazností (ať už teritoriálních, či odvětvových).

U produktů nezasažených fragmentací, jde zejména o nerostné suroviny, zemědělské produkty apod., je vypovídací schopnost o hodnotě i bilanci obchodu mezi zeměmi dobrá.

Naopak data o obchodě s přidanou hodnotou mají svůj smysl pro zachycení komplexních dopadů zahraničního obchodu včetně nepřímých efektů a pro objektivnější vyjádření obchodní pozice země vůči zahraničním partnerům. Využívají se v makroekonomických modelech a v analýzách dopadů vnějších šoků na ekonomickou výkonnost a zaměstnanost v jednotlivých zemích. Periodicita těchto dat je pouze roční a se zřetelným časovým odstupem. Jejich struktura není tak podrobná (asi 18 skupin odvětví) a nejsou k dispozici všechny země (v současnosti 40 zemí).

O čem údaje vypovídají

Služby tvoří okolo dvou třetin HDP ve většině vyspělých ekonomik.

Podíl na obchodě však, měřeno v hrubých ukazatelích, dosahuje typicky méně než čtvrtiny celkového obchodu. Pokud však započítáme přidanou hodnotu služeb v produkci zboží určeného na vývoz, tento podíl tvoří např. ve Spojených státech, Velké Británii, Francii, Německu a Itálii více než 50 % celkového vývozu.

Ve většině ekonomik je okolo jedné třetiny dovážených meziproductů určeno pro vývoz. Obvykle platí, že čím menší země, tím větší je tento podíl. Ale i ve velkých ekonomikách typu Spojených států a Japonska dosahuje mezi 15 a 20 %. Ve většině ostatních zemí je však podíl dovážených meziproductů obsažených ve vývozu výrazně vyšší. To platí i pro země, jako jsou například Maďarsko nebo Česká republika.

Služby tvoří okolo dvou třetin HDP ve většině vyspělých ekonomik.

Pokud se zaměříme na vybraná odvětví, pak podíl dovozu na vývozu dopravních prostředků a součástek se pohybuje u hlavních producentů mezi třetinou a polovinou. Ve Spojených státech a Japonsku je to zhruba pětina s ohledem na větší podíl do-

mácích subdodavatelů. Obdobně to platí i pro Itálii, kde je významná síť malých a středních podniků.

Pokud porovnáme Německo se Spojenými státy, pak vyjádřeno vývozem přidané hodnoty, je předstih Německa podstatně menší než v hrubém vyjádření (pouze o 5 % oproti 25 %). Obdobná schémata jsou i v jiných sektorech.

Například v Číně a Koreji (což jsou největší světoví vývozci elektroniky) se dovozní náročnost vývozu pohybovala okolo 40 %. V Mexiku to bylo dokonce více než 60 %.

Kromě výše uvedených odvětví vykazuje vysokou dovozní náročnost také výroba textilních produktů, která se například v Číně blíží 85 %.

Obchod „sama se sebou“

Při měření zahraničního obchodu podle přidané hodnoty tvoří určitý podíl na dovozu do určité země také část výrobků původně vyvezených z dané země (tj. daná země má nepřímý obchod „sama se sebou“). Ve Spojených státech se tento podíl pohybuje okolo 5 % dovážených meziproductů, v Číně je o něco vyšší (7 %). U elektroniky tento podíl dosahuje 12 % v Číně a okolo 5 % v Koreji.

Zatímco celková obchodní bilance země je při měření podle přidané hodnoty stejná jako v hrubém vyjádření, její teritoriální struktura se může výrazně lišit.

Například přebytek obchodu Číny se Spojenými státy byl v roce 2009 o více než 40 mld. USD (25 %) nižší, pokud jej měříme přidanou hodnotou. Částečně to odráží vyšší podíl čínských dovozů s původem v USA, ale rovněž fakt, že třetinový podíl čínského vývozu má původ v zahraničí. Kupříkladu významná část vývozu přidané hodnoty z Koreje a Japonska prochází Čínou na své cestě ke konečným spotřebitelům, což vede k výrazně nižšímu obchodnímu deficitu Číny vůči těmto zemím a zároveň vyšším přebytkům Japonska a Koreje s jinými zeměmi.

Obdobně je výrazný obchodní deficit Koreje s Japonskem v hrubém vyjádření téměř eliminován, pokud jej měříme přidanou hodnotou. ■

Kdo tahá za nitky české ekonomiky?

České podniky pod zahraniční kontrolou tvoří velkou část hospodářství. Bezpochyby to přináší řadu výhod. Ale jako vše v životě má i tato mince rub i líc. Dokazují to údaje statistiky vnitřních zahraničních afilací ČSÚ.

Radek Šmíd, vedoucí oddělení metodiky podnikových statistik,
Juraj Lojka, ředitel odboru koordinace podnikových statistik a konjunkturálních průzkumů

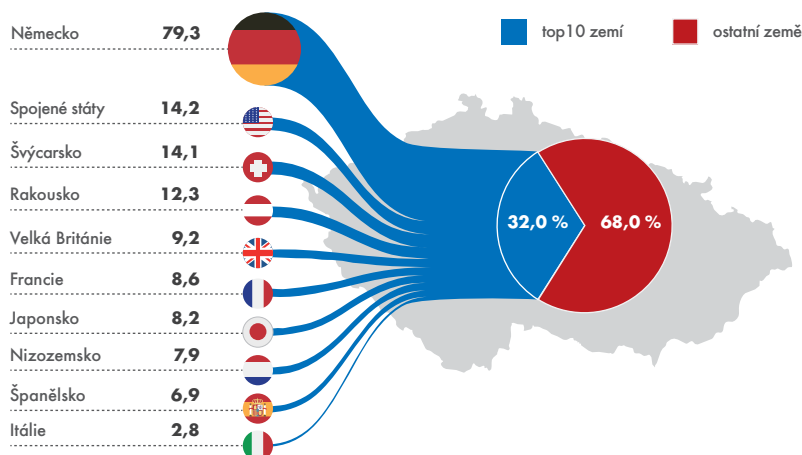
Statistika vnitřních zahraničních afilací – iFATS (Inward Foreign Affiliates Trade Statistics) umí zodpovědět řadu otázek, které souvisejí s globalizací. Například ve kterých zemích sídlí zahraniční vlastníci, kteří kontrolující české podniky anebo jakou přidanou hodnotu tyto podniky vytváří, kolik mají zaměstnanců, případně kolik v ČR investují.

Do jaké míry jsou české podniky skutečně české

Podíváme-li se na podíl počtu nefinančních podniků pod zahraniční kontrolou (asi 13,4 tis.) na celkovém počtu nefinančních podniků (více než 1 mil.) v roce 2012, dalo by se říct, že zahraniční kapitál nehraje v České republice téměř žádnou roli. Počet podniků však evidentně není tím nejuvhodnějším ukazatelem pro měření významu podniků pod kontrolou zahraničního kapitálu. Pokud bychom se totiž na něj podívali z pohledu zaměstnanosti, zjistili bychom, že v podnicích kontrolovaných zahraničními vlastníky pracuje více než 900 tis., tedy třetina z celkového počtu zaměstnanců pracujících v podnikové ekonomice. A při srovnání přidané hodnoty vyprodukované podniky pod zahraniční kontrolou (880 mld. Kč) se už dostáváme k podílu téměř 42 % celkové přidané hodnoty. Nelze tedy vůbec pochybovat o tom, že zahraniční kapitál hraje v české ekonomice více než významnou roli.

Dokonce se dá hovořit o mimořádném významu zahraničního kapitálu v České republice, což lze ►

Top 10 zemí původu zahraničních vlastníků podle objemu investic do hmotných aktiv, 2012 (v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

KLÍČEM JE KONTROLA

Kontrolou nejčastěji rozumíme přímou nebo nepřímou kontrolu více než poloviny hlasovacích práv nebo více než poloviny akcií. K určení země, odkud se realizuje kontrola konkrétního podniku, je klíčová identifikace vrcholového vlastníka. Vrcholovým vlastníkem se rozumí institucionální jednotka (podnik, osoba atd.) stojící na vrcholu vlastnického řetězce a přijímající strategická rozhodnutí. Koncept reálného rozhodovacího centra je klíčový. Řada skupin podniků má na vrcholu vlastnické struktury čistě formální hlavu bez reálné ekonomické aktivity. Takové jednotky se nazývají „empty shell“ (prázdná schránka) a nejčastěji se zakládají z daňově optimalizačních důvodů. Řada českých skupin má formální hlavu na Kypru nebo v Nizozemsku, ale reálně jsou řízeny z České republiky.

CO SE ROZUMÍ POD POJMEM NEFINANČNÍ PODNIKY

Statistika iFATS představuje nástavbu roční strukturální statistiky (SBS). Popisuje proto i stejnou část ekonomiky zahrnující tržní činnosti klasifikované podle CZ-NACE rev 2 do sekce B-N a oddílu S95. Z pohledu subjektů sem patří nefinanční podniky (s výjimkou bytových družstev) a podnikající fyzické osoby.

Statistika iFATS sleduje i finanční subjekty (sekce K – činnosti spadající pod peněžnictví a pojišťovnictví). Vzhledem k jejich specifikám (např. rozdílný typ účetnictví) za ně však sbírá odlišný a mnohem omezenější rozsah ukazatelů než u nefinančních podniků.

O statistice vnitřních zahraničních afilací se více dočtete také v článku, který najdete na bit.ly/1Ed2X4N.

doložit mezinárodním srovnáním. Podniky pod zahraniční kontrolou se v roce 2012 podílely v členských zemích Evropské unie na celkové vyprodukované přidané hodnotě v průměru 22,6 % (počítáno bez Řecka, za které nejsou údaje k dispozici) a jen v pěti z nich dosáhl tento podíl vyšší hodnoty než v ČR (41,6 %): v Irsku (57,1 %), Maďarsku (51,7 %), Rumunsku (45,5 %), Lucembursku (42,9 %) a Estonsku (42,2 %).

Jaká je cena zahraničního kapitálu

Shrňme si přínosy. Podniky pod zahraniční kontrolou dávají práci třetině všech zaměstnanců pracujících v nefinančních podnicích. Byl to do velké míry zahraniční kapitál, který po roce 1989 urychlil transformaci plánovaně řízené na tržní ekonomiku. Vliv zahraničních investic je významný i v současné době. Ze statistiky iFATS lze vyčíst, že v roce 2012 připadalo na podniky pod zahraniční kontrolou více než 36 % z celkové hodnoty hmotných aktiv poří-

KAPITÁL V RUKOU NĚKOLIKA OBŘÍCH SKUPIN

V poslední době vyvíjí evropská statistika řadu aktivit ve snaze lépe popsat globalizaci a s ní související jevy. Jednou z nich je budování registru skupin podniků (EGR – European Group Register). Jeho ambicí je postupně popsat veškeré skupiny podniků, které působí na území Evropské unie. Český statistický úřad je v současné době zapojen do dvou projektů, které využívají informace ze zatím neúplného

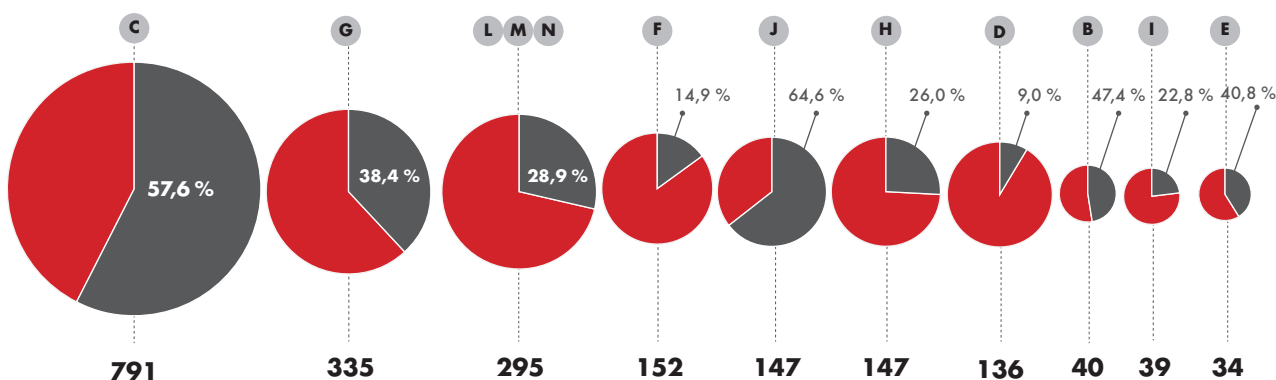
registru. A přestože oba tyto projekty jsou v současné době ve fázi realizace, zajímavé závěry nabízejí již nyní. Jedním z nich je, že téměř 11 % přidané hodnoty vyprodukované nefinančními podniky vytvořilo na území ČR 10 globálních skupin, z toho jsou 3 české a 7 pod kontrolou zahraničních vlastníků. Vůbec největší skupinou působící na území ČR je z pohledu vyprodukované přidané hodnoty skupina ČEZ, druhou a zároveň největší pod zahraniční kontrolou je skupina Volkswagen.

zených všemi nefinančními podniky (518,3 mld. Kč).

Za jednu z vůbec největších hodnot, kterou zahraniční vlastníci přinášejí české ekonomice, lze považovat know-how ve formě nových technologií, výrobních a obchodních znalostí a postupů, organizace práce a řízení. Jistě i díky tomu připadla v roce 2012 v průměrném podniku pod zahraniční kontrolou na jednu zaměstnanou osobu přidaná hodnota ve výši 936 tis. Kč. Průměrný podnik v českém

vlastnictví měl takto měřenou produktivitu práce téměř o polovinu nižší (479 tis. Kč). Pravda je, že do výpočtu byly zahrnuty i podnikající fyzické osoby, které obecně vykazují nižší produktivitu než právnické osoby a jsou automaticky brány jako subjekty pod tuzemskou kontrolou. Ale i pokud bychom produktivitu počítali výlučně za právnické osoby kontrolované českými vlastníky, dosáhla by jen tří pětin průměrné produktivity zahraničního kapitálu (573 tis. Kč).

Podíl podniků pod zahraniční kontrolou na celkové vyprodukované přidané hodnotě podle odvětví, 2012, přidaná hodnota (v mld. Kč)

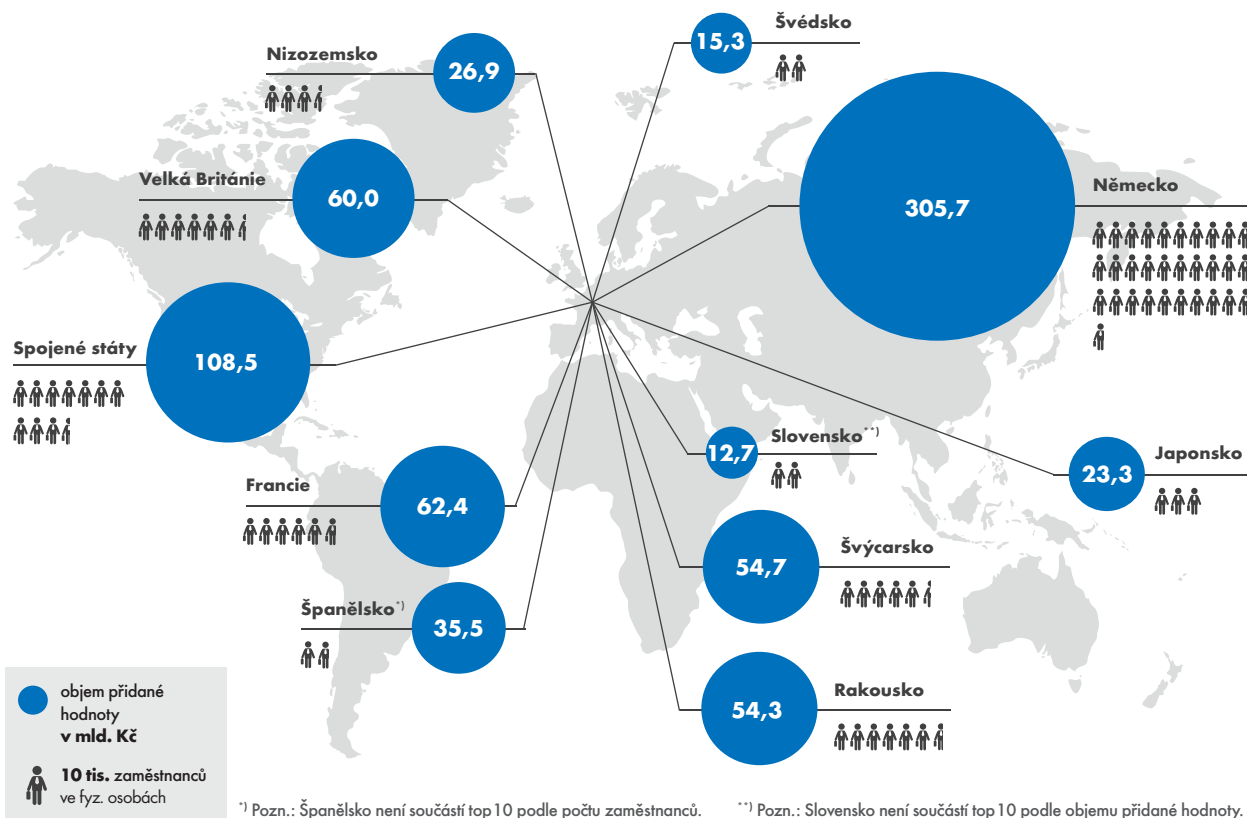

● vlastní ČR ● zahraniční vlastníci

Sekce podle Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE)

- B** Těžba a dobývání
- C** Zpracovatelský průmysl
- D** Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu
- E** Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi
- F** Stavebnictví
- G** Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel
- H** Doprava a skladování
- I** Ubytování, stravování a pohostinství
- J** Informační a komunikační činnosti
- L M N** + oddíl S95: Ostatní tržní služby

Zdroj: ČSÚ

Top 10 zemí původu zahraničních vlastníků podle objemu přidané hodnoty a počtu zaměstnanců v roce 2012

Zdroj: ČSÚ

Nic ale není zadarmo, a už vůbec ne zahraniční kapitál. Objem vyplacených dividend podniky pod zahraniční kontrolou se neustále zvyšuje a to výrazně vyšším tempem než u podniků kontrolovaných českými vlastníky.

Zatímco v roce 1995 vyplatily podniky v zahraničních rukou dividendu ve výši 6,8 mld. Kč, což bylo necelých 15 % z celkové částky dividend vyplacených českými nefinančními podniky, v roce 2005 to už bylo více než 70 mld. Kč s podílem téměř 38 %. Pro srovnání, v roce 2012 rozhodli zahraniční majitelé o výplatě dividendy ve výši 166 mld. Kč, což byla přesně polovina celkové dividendy českých nefinančních podniků.

To, že poměrně velkou část investovaných prostředků si zahraniční vlastníci vybírají zpět formou dividend, ale i jinými méně transparentními způsoby, např. prostřednictvím bezúročných půjček, prodejem předražených součástí českým „dcerám“ nebo prostřednictvím drahých poradenských

služeb, lze částečně doložit srovnáním podílu pořízených hmotných aktiv a přidané hodnoty u průměrného podniku kontrolovaného domácím

niky kontrolované některým ze států EU dávaly v roce 2012 práci téměř čtvrtině zaměstnanců a vytvořily více než 30 % celkové přidané hodnoty vy-

Podniky pod kontrolou majitelů sídlících v zemích G7 se v roce 2012 podílely na celkové zaměstnanosti v ČR 21,7 %, na přidané hodnotě 27,4 % a na celkových investicích do hmotných aktiv 23,8 %.

a zahraničním vlastníkem. Zatímco subjekt pod zahraniční kontrolou v průměru na 1 Kč vyprodukuje přidané hodnoty v roce 2012 proinvestoval 21 haléřů, subjekt kontrolovaný domácím vlastníkem o 25 % více.

Největšími zahraničními investory v ČR jsou státy z uskupení G7

Pokud mluvíme o zahraniční kontrole českých podniků, tak ta je realizovaná zejména z členských zemí EU. Pod-

produkované nefinančními podniky. Obdobně významný podíl byl dosažen i v oblasti pořízených hmotných aktiv (27 %).

Z pohledu jednotlivých států je daleko nevýznamnější v České republice investičně angažováno Německo.

V roce 2012 podniky kontrolované německými subjekty vyprodukovaly 305,7 mld. Kč, tj. 14,4 % celkové přidané hodnoty vytvořené nefinančními podniky. Zaměstnávaly 11,4 % všech zaměstnanců a nabyly 15,3 % celkově pořízených hmotných aktiv. ▶

Druhým nejvýznamnějším investorem a současně nejvýznamnějším ze zemí mimo Evropskou unii byly Spojené státy americké (5,1 % přidané hodnoty, 3,8 % zaměstnanců, 2,7 % pořízených hmotných aktiv).

Z asijských států se v České republice nejvýznamněji angažovali japonští investoři. V roce 2012 kontrolovali podniky s téměř 31 tis. zaměstnanci (1,1% podíl na celkovém počtu), vyprodukovali více než 23 mld. Kč přidané hodnoty (1,1 % z celkové přidané hodnoty) a pořídili hmotná aktiva ve výši 8,2 mld. Kč (1,6 % z celkových pořízených aktiv).

V poslední době se v tisku poměrně často objevují informace o rostoucím významu hospodářského uskupení rozvojových zemí Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Jihoafrické republiky (BRICS), a to na úkor ekonomicky nejvyspělejších států světa sdružených ve skupině G7 (Francie, Kanada, Spojené státy americké, Německo, Japonsko, Itálie a Velká Británie). Podniky pod kontrolou majitelů sídlících v zemích

G7 měly v roce 2012 na českou podnikovou ekonomiku výrazně větší vliv. Na celkové zaměstnanosti se podílely 21,7 %, na přidané hodnotě 27,4 % a na celkových investicích do hmotných aktiv 23,8 %.

Překvapivě malý je však podíl uskupení BRICS. Přitom zahrnuje Čínu i Rusko, tedy země, o kterých se hodně mluví v souvislosti se zahraničním obchodem. Zatímco na celkové zaměstnanosti se podílely 0,50 %, na přidané hodnotě již jen 0,35 % a na celkových investicích pouze 0,29 %.

Význam zahraničního kapitálu se v jednotlivých odvětvích české ekonomiky výrazně liší. Zatímco v informačních a komunikačních činnostech (sekce J, klasifikace CZ-NACE) a zpracovatelském průmyslu (sekce C) se jednotky pod zahraniční kontrolou podílely na celkové zaměstnanosti 50,7 %, resp. 46,1 % a na celkové přidané hodnotě dokonce 64,6 %, resp. 57,6 %, ve stavebnictví (sekce F) to bylo jenom 12,1 % na zaměstnanosti a 14,9 % na přidané hodnotě.

Pokud bychom hodnotili vliv zahraničního kapitálu v jednotlivých odvětvích podle zemi sídla vrcholového vlastníka, pak bychom zjistili, že v roce 2012 podniky kontrolované z Německa zaměstnávaly ve většině odvětví nejvíce lidí a vytvářely nejvíce přidané hodnoty.

Výjimkou byly jen těžba a dobývání (sekce B), kde se více angažovali švýcarské investoři, zásobování vodou (sekce E) s převahou francouzského kapitálu a ubytování, stravování a pohostinství (sekce I) s nejvýznamnější angažovaností britských investorů. V informačních a komunikačních činnostech a ostatních tržních službách (sekce L, M, N a oddíl 95) vytvořily podniky pod kontrolou německých vlastníků sice největší přidanou hodnotu, ale nejvíce zaměstnanců pracovalo pro podniky kontrolované ze Spojených států amerických. A naopak ve výrobě a rozvodu elektřiny, plynu a tepla (sekce D) zaměstnávaly nejvíce zaměstnanců podniky kontrolované zpoza naší západní hranice, ale největší přidanou hodnotu vyprodukovali investoři z Francie. ■

JAKÉ JSOU DOPADY INTERNACIONALIZACE EKONOMIK

Marek Rojíček
místopředseda ČSÚ

V období konjunktury je globalizace pozitivním faktorem. Přispívá ale i k rychlejšímu přenosům negativních trendů. Kontrakce, nebo naopak expanze, objemu obchodu již není jako dříve otázkou změn toků mezi zemí, která vyrábí určité zboží, a zemí, která jej spotřebovává. Během produkčního procesu zboží překračuje hranice několikrát. Jednotlivé součástky konečného výrobku jsou pak započítávány při každém překročení hranice. Propojení ekonomik formou globálního produkčního řetězce bylo jedním z důvodů hloubky současné recese (kromě nedostatku úvěrových prostředků k financování obchodních transakcí).

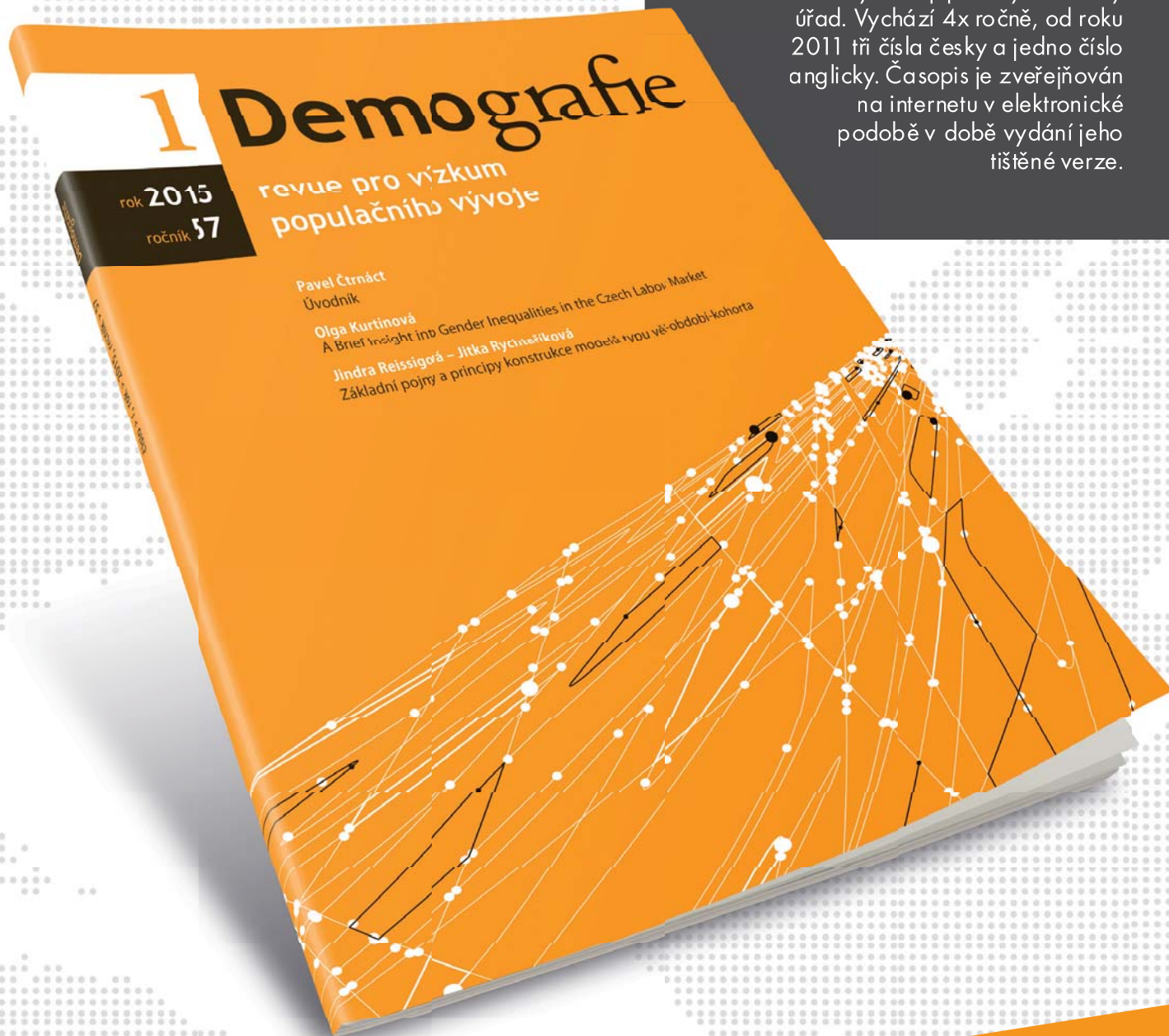
Globalizace hodnotových řetězců je podněcována řadou faktorů. Jedním

z nich je snaha o zvýšení efektivity pod tlakem rostoucí konkurence na domácích a světových trzích. Jednou z možností jak tomu čelit, je využívat zdroje vstupů od produktivnějších výrobců, ať už domácích, nebo zahraničních. Dalším důležitým impulzem globalizace je vstup na nové trhy a získání strategických aktiv. Fragmentace produkčního procesu napříč různými zeměmi urychlila restrukturalizaci firem včetně využívání outsourcingu a offshoringu pro určité činnosti. Offshoringem přitom rozumíme transakce s meziprodukty prováděné přes hranice, tj. využívání zahraničních dodavatelů pro nákup materiálových vstupů a služeb, přičemž se může jednat i o majetkově provázané subjekty (zahraniční pobočky).

Rostoucí využívání zahraničních zdrojů vedlo také k přemístění aktivit do jiných zemí. Důsledkem toho bylo celkové nebo částečné uzavření výroby v domácí ekonomice a souběžně s tím došlo k rozšíření výroby v zahraničních pobočkách. Často se přitom jedná o přesunutí určitého výrobního procesu. Vyrobené produkty jsou pak opět vyváženy zpět do domácí země. Realokace však nemusí být vždy chápána takto striktně. Mnohdy zahrnuje různé formy internacionalizace, jako je otevření nových zahraničních poboček za účelem podpory účasti na místním trhu. Zatímco definice různých konceptů je snadná, jejich měření je mnohem složitější. Firmy obvykle nesdělují podrobnosti o svých rozhodnutích v oblasti outsourcingu nebo offshoringu.

Jediný odborný recenzovaný demografický časopis v České republice. Vychází od roku 1959 a vydává jej Český statistický úřad. Vychází 4x ročně, od roku 2011 tři čísla česky a jedno číslo anglicky. Časopis je zveřejňován na internetu v elektronické podobě v době vydání jeho tištěné verze.

1

PAVEL ČTRNÁCT

ÚVODNÍK

OLGA KURTINOVÁ

A BRIEF INSIGHT INTO GENDER INEQUALITIES IN THE CZECH LABOUR MARKET

**JINDRA REISSIGOVÁ -
JITKA RYCHTAŘIKOVÁ**

ZÁKLADNÍ POJMY A PRINCIPY KONSTRUKCE MODELŮ
TYPU VĚK-OBDOBÍ-KOHORTA

czso.cz/demografie_revue

327 Kč/ROČNÍ PŘEDPLATNÉ

Využije oficiální statistika Big Data?

Vrchním ředitelem sekce produkčních statistik ČSÚ se stal v listopadu 2014 Jan Ernest. Nový manažer, jehož předchůdcem byl Josef Vlášek, hovoří o nástrojích statistiků v souvislosti s globalizací, o fenoménu Big Data a o šetření v podnicích. Na české statistice si nejvíce cení její odbornosti a nezávislosti.

Alena Géblová, vedoucí redaktorka

Tématem březnového vydání je globalizace. Jak se liší názor statistika od názoru filozofa na tento fenomén?

Statistika nemá ten pohled tak široký. Cílem statistiky je pouze podat co nejvěrnější obraz reality, což je určitě v souvislosti s globalizací významné téma. Není ale naším cílem hodnotit na škále dobré-špatné. To už je role uživatelů a filozofů.

A máte k tomu ty správné nástroje?

V souvislosti s globalizací právě teď celosvětově probíhá dost horečnatá příprava metodik, postupů a konceptů, díky nimž může být globalizace požitena.

Prvky této snahy lze pozorovat i na aktivách Eurostatu, ať jde o sjednocující nařízení pro podnikové statistiky, nebo tzv. Vizi 2020. Spíš jde ale o obohacení současných nástrojů o další poměrně odvážné prvky, jako je například sdílení mikrodat mezi zeměmi. Nástroje jsou vcelku standardní – přímá šetření u respondentů nebo administrativní data, která již existují, a není tedy třeba respondenty obtěžovat. Novinku představuje problematika Big Data, která by teoreticky také mohla statistice přispět, i když tady asi nejde o řešení problému globalizace jako takové, ale spíš o využití dat, která v globálním světě díky moderním technologiím vznikají.

Máme pro termín Big Data nějaký jednoduchý český název?

Zatím ne. Termín pochází z oblasti informačních technologií a tam se české ekvivalenty objevují zřídka.

Mohl byste našim čtenářům vysvětlit, o co se tedy jedná?

Stručně řečeno: dnešní společnost produkuje velké množství dat, například na sociálních sítích nebo při využívání různých moderních technologií. Tyto zdroje se dají vytěžovat. Dnes to tak běžně dělá Google. Otázka pro statistiku zní, zda by nebylo možné využít tyto zdroje i pro účely oficiální statistiky. Obecně jde o zdroj s obrovským potenciálem. Praktických aplikací ale zase tolik není. A bude třeba vyřešit spoustu problémů, například ochranu osobních údajů. V tomto směru má statistika hodně svázané ruce.

Jestliže má statistika svázané ruce kvůli ochraně osobních údajů, jak potom může těžit z Big Data?

Spousta věcí se dá získat z dat, kde identita respondenta není známa. Jsou například metody, jak lze pomocí mobilních telefonů vytvářet statistiku cestovního ruchu apod. Tam v podstatě nikomu nezáleží na tom, kdo konkrétní za tím mobilním telefonem je. Ale je pravda, že to omezuje propojování dat – k anonymizovaným datům už nikdy nepřipojíte další charakteristiky pro ještě hlubší analýzy.

Až začne statistika využívat Big Data, podniky pak nebudou muset vyplňovat výkazy?

To rozhodně ne. Tyto zdroje jsou spíše doplňkové. Protože nenásledují statistické koncepty, existuje spíš snaha vytvořit metody, jak provést

smysluplné odhady těchto statistických konceptů. Big Data představují obrovskou příležitost pro všechny, ale také znamenají úplně jiný styl práce. Odhaduje se, že mohou představovat stejný fenomén, jako když se objevil internet.

Znamená to tedy, že statistici začnou pracovat s virtuální realitou?

Těžko říct, bavíme se o hodně vzdálené budoucnosti. Ale ta myšlenka využít Big Data tu je. Avšak zatím všechny tyto nové technologie figurují pořád jako doplněk. Hrubý domácí produkt jimi nespočteme a neuděláme tím strukturální podnikovou statistiku. Síla oficiální statistiky je v podstatě v tom, že má v určité míře monopol na sběr dat a dostane se i k údajům, které z jiných zdrojů nejsou dostupné. Nové technologie k tomu ale mohou vytvořit určitý doplněk.

Proč jste si jako statistik vybral zrovna šetření v podnicích? Zajímají vás více firmy než lidé?

Tak jsem o tom neuvažoval. Je to spíše o tom, že jsem se řízením osudu ocitl ve statistickém úřadě zrovna v této části, kde jsem potkal řadu inspirativních kolegů. Až poté jsem zjistil, jak je to téma neuvěřitelně zajímavé a začalo mě to bavit. Když rozkrýváte různé problémy, tak si uvědomujete různé vztahy, které mezi podniky fungují.

Když přitom vidíte, že se děje něco nekalého, můžete na to upozornit?

Na to statistika přímo upozornit nemůže. Nemůže ukázat prstem na kon-

Ing. Jan Ernest

Titul inženýra získal na Fakultě podnikohospodářské Vysoké školy ekonomické v Praze v roce 1999. V té době již dva roky pracoval v Českém statistickém úřadě v oblasti statistiky průmyslu. Podílel se na přípravě metodiky a zpracování statistiky produkce PRODCOM. V roce 2005 se stal vedoucím oddělení statistiky průmyslu. V listopadu loňského roku ho jmenovala předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová ředitelem sekce produkčních statistik.

Jan Ernest již od roku 2003 zastupuje ČSÚ na jednacích pracovní skupiny ředitelů podnikových statistik. Byl dlouholetým členem pracovní skupiny ke statistice PRODCOM.

Naším cílem není hodnotit na škále dobré-špatné. To už je role uživatelů a filozofů.

krétní případ. Existují principy, které podporují naši nezávislost a mají za cíl zajistit důvěru respondentů. Jedná se v podstatě o jednosměrný tok mikrodat. Námi získané údaje jsou využívány pouze a jen pro statistické účely.

Co vám v práci statistika umožnila nová pozice vrchního ředitele?

Jakákoli byrokratická organizace, a to teď nemyslím negativně, když říkám byrokratická, spíš mám na mysli, že se jedná o formální strukturu, má tendenci se uzavírat do sebe. S tím je třeba bojovat. Mně připadá atraktivní mít na této pozici možnost koordinovat lidskou činnost, budovat společné vědomí a sunout věci kupředu. Aby cokoli fungovalo, včetně statistiky, tak lidé musí kráčet jedním směrem, musí o sobě vědět. Nejhorší je, když někdo dělá nějaký kousek práce a neví, k čemu to je. Když jsme hovořili o té globalizaci, tak to je pro statistiky tak široké téma, že to nemůže padnout na jednu hlavu.

Takže je nutné, aby lidé ve státní organizaci pracovali spíše v týmech?

Nejen v týmech, ale i mezi jednotlivými odděleními nebo dokonce mezi sekce. I když – pokud srovnám úřad před 17 lety, kdy jsem do něho nastoupil, a dnes, tak je určitě dynamičtější, než byl. Souvisí to i s požadavky, které přicházejí z venku, a je nutné na ně mnohem rychleji reagovat, než tomu bylo dříve. Rychlost ale může vést i k povrchnosti. Je důležité si uvědomit, že pokud nedodáváte do uzavřeného systému energii, tak entropie vzrůstá a svět spěje k chaosu. Tu energii by měl svým lidem dodávat manažer. Například tím, že má vizi a ví, kam kráčí. A tím směrem vede ostatní.

Vaším předchůdcem byl Josef Vlášek, moudrý člověk. Myslíte si, že statistika přitahuje moudré lidi?

Josefa Vláška si obrovsky vážím. Léta jsem pod ním dělal, leccos jsem se od něj naučil. Má neuvěřitelně široký přehled. Zajímá se o svět a čísla.

Vzpomínám si, že jednou jsme pro vrchního ředitele Josefa Vláška vybírali dárek k narozeninám a shodli jsme se na tom, že by ho nejvíce potěšila nějaká pěkná ročenka. Tenhle rozhled a snahu o pochopení světa bych po něm rád převzal. Jestli se to podaří, to nevím. Myslím si, že se člověk celý život učí.

Která oblast ve statistice je podle vašeho názoru nejméně zmapovaná?

Relativně málo zmapovaná je ekonomická globalizace a jevy s ní související. To je krásně vidět na případu globálních skupin, které operují v České republice. Často u nás pozorujeme jen výrobní závod, který je řízen úplně odjinud. V rámci skupin dochází k internímu outsourcingu, což se projevuje třeba tím, že firmy přecházejí pouze na práci ve mzdě, dochází k externímu outsourcingu, kdy vznikají velké skupiny specializovaných subdodavatelů a podobně. My často pozorujeme jen nesamostatné části těchto složitých řetězců a kontext, co to všechno znamená, mizí. ■

Počet odsouzených žen se téměř ztrojnásobil

Podíl vysokoškoláků mezi odsouzenými je nepatrný. Výrazný je však vývoj podílu žen mezi odsouzenými s vysokoškolským diplomem.

Marek Řezanka, oddělení pracovních sil, migrace a rovných příležitostí

Od roku 1995 do roku 2010 (za období 2006–2008 nejsou data podle vzdělání k dispozici) se počet odsouzených zvýšil u mužů více než 1,5krát, u žen asi 3krát.

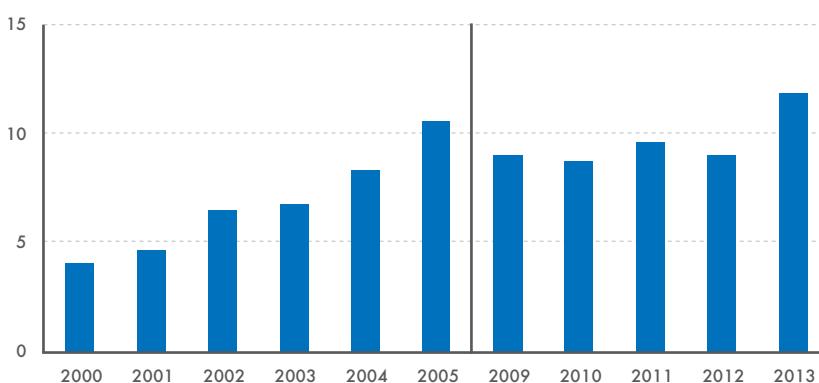
K 31. 12. 2010 bylo v České republice evidováno 1 123 odsouzených žen a 18 241 odsouzených mužů. Z toho 27 žen a 285 mužů mělo vysokoškolské vzdělání. Nejvíce odsouzených mužů (42 %) bylo vyučených, 40 % pak mělo základní vzdělání.

Nejvíce odsouzených žen mělo nejvyšší ukončené vzdělání základní (48 %), čtvrtina jich byla vyučena. Odsouzené ženy tak nekopírovaly vzdělanostní strukturu všech žen ve společnosti, kde nejvyšší podíl tvoří ženy s maturitou.

Nový trend ve vzdělání odsouzených

V poslední době je patrný trend, kdy nejvíce odsouzených žen i mužů

Podíl žen mezi odsouzenými s VŠ vzděláním v období 2000–2013 (v %)

Zdroj: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR (k 31. 12. 2013)

má maximálně základní vzdělání. K 31. 12. 2013 mělo nejvíce odsouzených mužů maximálně vychozenou základní školu (jedná se o téměř polovinu odsouzených mužů).

V případě žen byl podíl odsouzených s maximálně základním vzděláním ještě výraznější – činil 55 %.

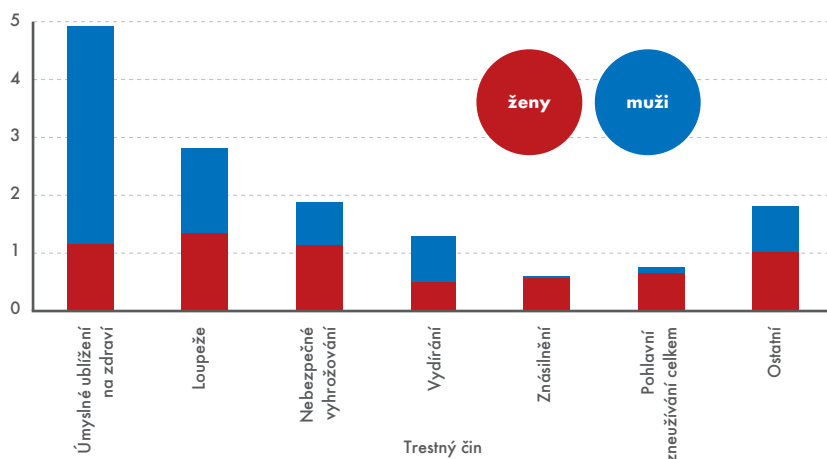
Podíl vysokoškolsky vzdělaných osob mezi odsouzenými zůstal velmi nízký a relativně neměnný. U mužů se jednalo jen asi o 1,5 % všech odsouzených, u žen o 3,4 %. Na rozdíl od mužů však odsouzené ženy s vysokoškolským diplomem zaznamenaly k 31. 12. 2013 oproti 31. 12. 2010 nárůst o 1 procentní bod.

Podíl vysokoškoláků mezi odsouzenými je nepatrný. Výrazný je však vývoj podílu žen mezi odsouzenými s vysokoškolským diplomem. Zejména mezi lety 2000–2005 můžeme sledovat nárůst tohoto podílu ze zhruba 4 % na více než 10 %, pak došlo k mírnému poklesu. Avšak v roce 2013 představoval podíl žen mezi odsouzenými vysokoškoláky již téměř 12 %.

Oběti a pachatelé z pohledu genderu

V roce 2013 bylo na území České republiky evidováno 14 063 obětí trestných činů. Na obětech bylo nejčastěji páčáno úmyslné ublížení na zdraví,

Oběti vybraných trestných činů podle pohlaví v roce 2013 (v tis.)

Zdroj: Policejní prezidium ČR

byly oloupeny, anebo jim bylo nebezpečně vyhrožováno. Uvedené trestné činy se týkaly přibližně 57 % obětí ženského pohlaví a téměř 78 % obětí pohlaví mužského. Především u žen byl vidět nárůst podílu výše uvedených trestných činů. Ještě v roce 2010 byly oběťmi ve 44 % případů, muži v 70 %.

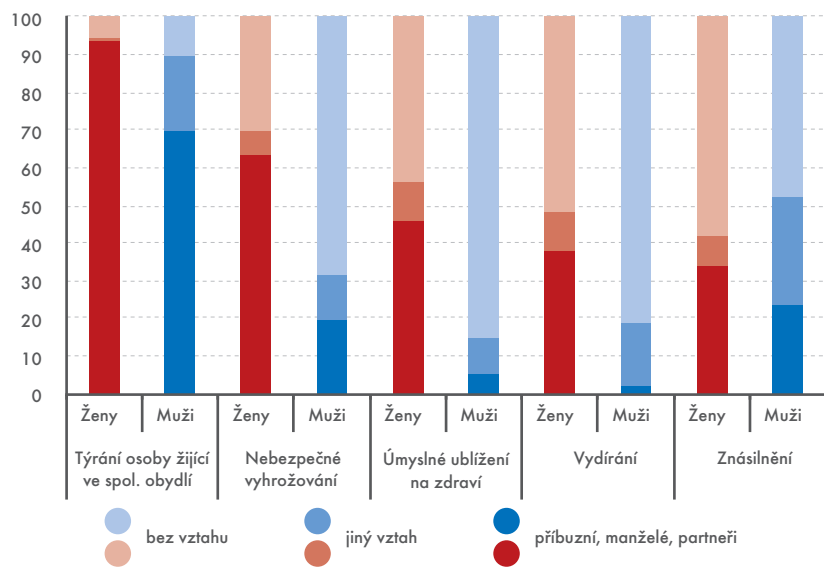
Zatímco muži byli nejčastěji oběťmi úmyslného ublížení na zdraví (3 783 osob), loupeží (1 442 osob), vydírání (806 osob) a nebezpečného vyhrožování (749 osob), ženy se nejčastěji staly oběťmi loupeží (1 358 osob), dále pak úmyslného ublížení na zdraví (1 157 osob) a nebezpečného vyhrožování (1 132 osob). Necelých dvacet procent (19,1 %) obětí ženského pohlaví bylo oběťmi pohlavního zneužívání a znásilnění (celkem 1 213 osob).

Muži převažovali mezi oběťmi úmyslného ublížení na zdraví (76,6 %), vydírání (62,4 %) a loupeží (51,5 %). Ženy měly převahu mezi oběťmi znásilnění (96,4 %), pohlavního zneužívání celkem (86,1 %) či nebezpečného vyhrožování (60,2 %).

Ženy nejčastěji týrají jejich nejbližší

Další zajímavý úhel pohledu nabízí vztah oběti k pachateli. U zjištěných případů týrání žen ve společném

Oběti vybraných trestných činů podle vztahu k pachateli, 2013 (v %)

Zdroj: Policejní prezidium ČR

obydlí figurovali jako pachatelé v drtivé většině jejich nejbližší (příbuzní, manželé, partneři). Ti byli pachateli tohoto trestného činu z 93,7 %. Jiný vztah byl zjištěn pouze u 1 % případů. Bez vztahu k pachateli bylo 5,3 % týraných žen.

Poněkud odlišná situace je u mužů. Příbuzní, manželky či partnerky byly pachateli týrání v 70 % případů, ve 20 % případů se jednalo o jiný vztah. Žádný vztah k pachateli nemělo celkem 10 % mužů.

Ze zcela jiného prostředí se z pohledu obětí rekrutují pachatelé úmyslného ublížení na zdraví. Příbuzenský či partnerský vztah k pachateli mělo v tomto případě 46,2 % žen, ale pouze 6,0 % mužů. Bez jakéhokoli vztahu k pachateli potom bylo 43,8 % žen a více než čtvrtina mužů (84,8 %). Podobný trend platí také u nebezpečného vyhrožování či vydírání. Stejně tak v případě znásilnění narazily ženy na pachatele mezi příbuznými a partnery častěji než muži. ■

Hledáte statistické informace?

NAVŠTIVTE ÚSTŘEDNÍ STATISTICKOU KNIHOVNU A PRODEJNU ČSÚ

library.czso.cz

Jediná statistická knihovna v České republice vám nabízí ucelený fond českých i zahraničních statistických publikací. V prodejně si můžete zakoupit publikace, CD nosiče a časopisy, které vydává Český statistický úřad.

OTEVÍRACÍ DOBA

po a st: 8–17 hodin
úť a čt: 9–12 a 13–15 hodin
pá: 9–12 hodin

KDE NÁS NAJDETE

v přízemí budovy Českého statistického úřadu:
Na padesátém 81, Praha 10
(vedle stanice trasy Metra A Skalka).

WWW.CZSO.CZ

Za 60 let se zvýšil podíl vysokoškoláků 12krát

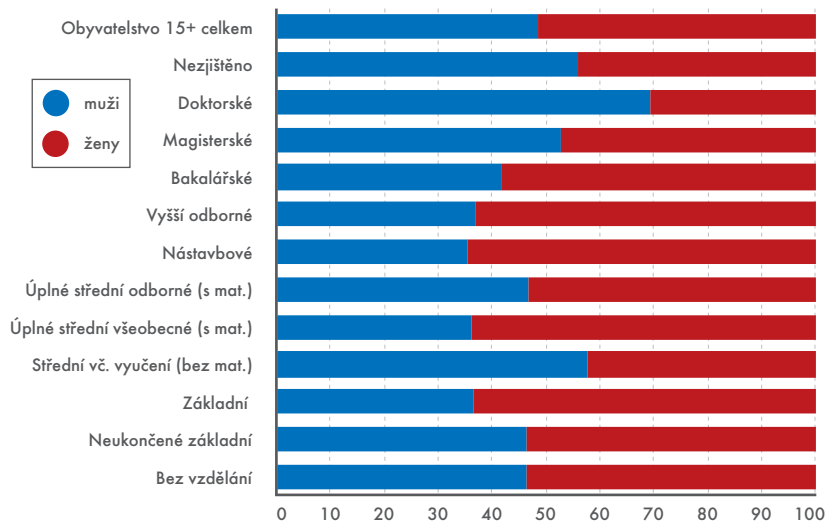
Podle údajů ze sčítání lidu v letech 1950 až 2011 se úroveň vzdělanosti v České republice stále zvyšuje. Počet lidí se základním vzděláním se několikanásobně snížil. Naopak rostlo zastoupení všech ostatních vyšších stupňů vzdělání.

Marie Radolfová, oddělení metodiky, analýz a diseminace sčítání

Ještě při prvním poválečném sčítání lidu v roce 1950 více než čtyři pětiny populace ve věku 15 a více let dosahovaly nejvýše základního vzdělání, u žen to bylo více než 85 %. Přibližně každý desátý obyvatel – o něco častěji muži než ženy – uvedl jako nejvyšší dosažené vzdělání na úrovni středního odborného (bez maturity). Úplné střední vzdělání (s maturitou) mělo asi 5 % sečtených osob, přičemž dvě třetiny z nich tvořili muži. Vysokoškolské vzdělání získal pouze jeden ze sta obyvatel, mužů bylo přitom mezi nimi 5,5krát více než žen. Tato úroveň vzdělanosti pochopitelně odpovídala společensko-hospodářské situaci v předcházejících desetiletích.

Následující šedesátileté období probíhalo ve znamení trvalého snižování počtu i podílu osob se základním vzděláním mezi obyvatelstvem. Naopak zastoupení všech ostatních vyšších stupňů vzdělání až na výjimky neustále rostlo. Starší generace zpravidla s nízkým dosaženým vzděláním byly postupně nahrazovány nově nastupujícími, které měly ve své většině snazší

Zastoupení mužů a žen v jednotlivých stupních nejvyššího ukončeného vzdělání podle SLDB 2011 (v %)

Zdroj: ČSÚ

přístup k vyšším stupňům vzdělání. Kromě měnících se socioekonomických podmínek a školních systémů se postupně rozšiřovaly i možnosti dálkového studia středních a vysokých škol, což přispělo k dalšímu růstu vzdělanosti i u populace již dospělé, resp. zaměstnané.

I přes tento trend ale zůstávala skupina osob, které během života dosáhly nejvýše základního vzdělání, dlouho největší částí populace. Teprve při sčítání 1991 se nejpočetnější skupinou stali lidé se středním vzděláním (bez maturity) s více než 35% podílem na obyvatelstvu. Tento stupeň vzdělání byl jako nejčetnější zjištěn i při sčítáních v letech 2001 a 2011. Zároveň zde však existují i značné rozdíly mezi muži a ženami.

Ke skokovému – v průměru zhruba čtyřnásobnému nárůstu absolutního počtu i podílu osob se středním vzděláním bez maturity došlo mezi sčítáními 1961 a 1970. Tehdy se poprvé významně projevilo začlenění vzdělávání učňů do systému středního školství. U mužů se střední vzdělání hned při sčítání 1970 dostalo na pomyslnou první příčku s přibližně dvoupětino-

PŘEDVÁLEČNÁ SČÍTÁNÍ ZJIŠŤOVALA GRAMOTNOST

Sčítání lidu je na území ČR jediným zdrojem dat o nejvyšším ukončeném vzdělání za celou dospělou populaci.

Předválečná československá sčítání v letech 1921 a 1930 zjišťovala pouze gramotnost obyvatel, tj. znalost čtení a psaní. Otázka na nejvyšší dokončené vzdělání byla do cenzu na našem území poprvé zařazena až v roce 1950. In-

formace o struktuře obyvatel podle dosaženého vzdělání tak byly zjišťovány přibližně každých deset let. Údaje o vzdělání jsou ve sčítání sledovány za všechny osoby ve věku 15 a více let.

Celkový podíl osob s dosaženým vzděláním alespoň na úrovni úplného středního či vyššího stupně vzdělání dosáhl při sčítání 2001 poprvé vyšší hodnoty u žen (38,2 %) než u mužů (36,3 %). V roce 2011 se tento rozdíl ještě zvýraznil (46,2 % versus 40,9 %).

Nejvyšší ukončené vzdělání obyvatel 15letých a starších podle údajů SLDB 1950–2011

Nejvyšší ukončené vzdělání	Rok sčítání						
	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
	Počet obyvatel (v tis.)						
Celkem	6 757,8	7 143,0	7 701,0	7 879,9	8 137,8	8 575,2	8 947,6
Základní vč. neukončeného	5 606,0	5 743,7	4 086,7	3 511,7	2 696,1	1 975,1	1 571,6
Střední vč. vyučení	660,9	546,9	2 225,0	2 566,9	2 878,6	3 255,4	2 952,1
Úplné střední všeobecné	141,5	205,4	260,1	278,3	342,5	431,0	610,8
Úplné střední odborné	194,9	437,5	774,0	1 047,8	1 515,3	1 703,9	1 814,3
Nástavbové, pomaturitní a vyšší odborné	.	.	9,8	11,8	9,1	296,3	365,0
Vysokoškolské	69,9	156,4	263,1	393,5	582,8	762,5	1 114,7
Bez vzdělání	21,7	24,5	22,2	20,1	27,8	37,9	42,4
Nezjištěno	62,8	28,7	59,9	49,8	85,5	113,1	476,7

Zdroj: ČSÚ

vým podílem v populaci. Tuto pozici si poté udrželo i v dalších sčítáních, resp. svůj podíl ještě zvyšovalo až na 45 % v roce 2001. Naopak mezi ženami v roce 1970 ještě dvě třetiny měly jen základní vzdělání a na střední vzdělání dosahovala necelá pětina. Nejpočetnější skupinou se ženy se středním vzděláním staly až při sčítání v roce 2001, kdy jejich podíl přesáhl 31 %.

Nárůst vzdělanosti u žen je výraznější

Dlouhodobě přetrvávající vyšší podíl osob se základním vzděláním mezi ženami souvisí z velké části s odlišnou věkovou strukturou. Ženy mají vyšší naději dožití a tedy i početnější zastoupení starších generací (u nichž základní vzdělání převažuje) v populaci, než je tomu u mužů. Nelze jej tak považovat za zaostávání žen ve zvyšování úrovně vzdělání, naopak mj. i vzhledem k nižší vzdělanosti na počátku sledovaného období je nárůst vzdělanosti u žen téměř ve všech aspektech výraznější než v případě mužů.

V případě úplného středního a vysokoškolského vzdělání byl nárůst v průběhu sledovaných šedesáti let plynulejší, ale také mnohem větší.

Jestliže zastoupení osob se středním vzděláním bez maturity bylo v roce 2011 více než trojnásobné oproti populaci sečtené roku 1950, podíl osob s úplným středním vzděláním se zvýšil více než pětinašobně a podíl vysokoškolsky vzdělaných vzrostl 12krát. V absolutních počtech se nárůst jeví ještě výraznější.

Na rozdíl od středního vzdělání bez maturity, které zřejmě díky vyššímu podílu oborů s tradiční převahou mužů zaznamenalo větší nárůst mezi muži, zastoupení vyšších stupňů vzdělání rostlo výrazně více u žen. Dlouho přetrvávající rozdíly v úrovni vzdělání mužů a žen se tak postupně snížily. V některých případech se dokonce obrátily, u většiny vyšších stupňů vzdělání začaly mezi absolventy převažovat ženy. Nejprve k tomu došlo v případě úplného středního vzdělání: počínaje sčítáním v roce 1991 je podíl osob s úplným středním vzděláním mezi ženami trvale vyšší než mezi muži, v případě všeobecného úplného středního vzdělání ženy muže předstihly dokonce o dvě desetiletí dříve.

Až do začátku 90. let byly kromě vysokoškolského studia jiné možnosti vzdělávání po ukončení střední školy poměrně málo rozšířené. Jednalo se o různé formy nástavbového nebo pomaturitního studia, vzdělávání v podnikových institutech či kurzech na vysokých školách. Teprve v 90. letech počet osob s těmito typy vzdělání rapidně vzrostl, což se odrazilo ve výsledcích sčítání v letech 2001 a 2011. Kromě rozšířených možností vzdělání v nástavbovém a pomaturitním studiu k tomu přispěl především vznik vyšších odborných škol. Nárůst byl enormní zejména v případě žen. Mezi roky 1991 a 2011 se tak v této skupině zcela obrátila struktura podle pohlaví a při sčítání 2011 již téměř dvě třetiny absolventů nástavbového a vyššího odborného vzdělání tvořily ženy.

Rovněž míra vysokoškolského vzdělání u žen vzrostla ve srovnání s muži mezi roky 1950 až 2011 zhruba 5krát více. Podíl žen s vysokoškolským vzděláním se tak postupně téměř přiblížil úrovni mužů.

V roce 2001 byli poprvé sčítáni bakaláři

Nejvýrazněji – téměř čtyřnásobně – vzrostl mezi roky 2001 a 2011 počet absolventů bakalářského studia. V roce 2001, kdy bylo bakalářské studium poprvé při sčítání zjišťováno, jej uvedlo 6 % vysokoškolsky vzdělaných osob, o deset let později to bylo již 16 %.

V roce 2001 bylo 9 z 10 osob s vysokoškolským diplomem absolventy „klasického“ vysokoškolského studia, resp. magisterského studia. Ačkoli mezi roky 2001 a 2011 přibýlo v absolutním počtu nejvíce právě absolventů magisterského studia o dalších téměř 200 tis., v relativním srovnání s bakalářským studiem byl tento nárůst asi 10krát pomalejší. Při sčítání 2011 se tak jejich podíl snížil pod čtyři pětiny. Zastoupení absolventů doktorského studijního programu mezi osobami s vysokoškolským vzděláním vzrostlo jen nepatrně a dosahuje necelých 5 %.

Podle výsledků sčítání zůstalo i v roce 2011 střední vzdělání bez maturity nejčetnějším vzděláním u mužů a v rámci celé populace – dosáhl jej přibližně každý třetí obyvatel České republiky. U žen se ale v roce 2011 stalo nejčastějším dosaženým stupněm úplné střední vzdělání. ■

V zahraničí končí pětina příjmů cizinců v Česku

Česká republika patří mezi imigrační země, kam přichází velké množství migrantů za prací. V současnosti zde pobývá více než půl milionu cizinců, z toho přes 80 % déle než jeden rok. Část vydělaných peněz zde utratí a část pošlou svým rodinám a přátelům do země svého původu.

Martina Šimková, oddělení sektorových účtů

Remitence jsou obecně považovány za důležitý nástroj financování rozvojových zemí. Na druhou stranu znamenají odliv prostředků z vyspělých ekonomik. V případě České republiky se o žádný významně velký odliv peněz nejedná. Na rozdíl od Lucemburska, kde podíl remitencí na HDP dosahuje 20 %, se výše odeslaných remitencí v ČR dlouhodobě pohybuje pod 1 % HDP.

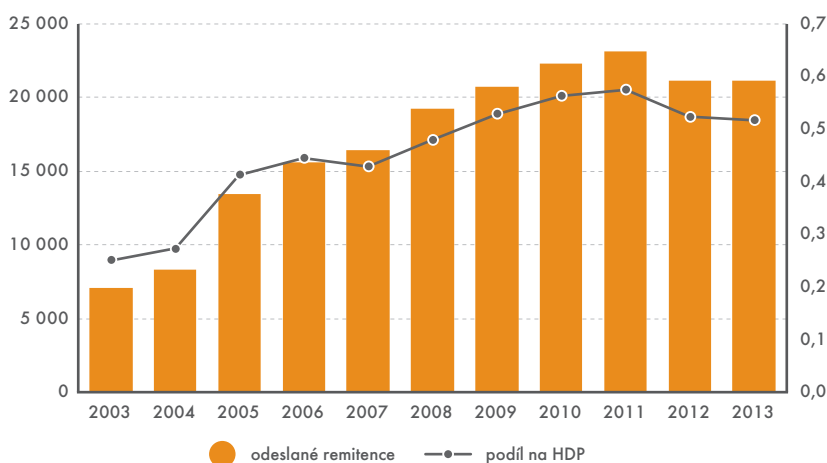
Do ČR převážně za prací

Podle odhadů odboru národních účtů ČSÚ, které zahrnují i neregistrované cizince, žilo v roce 2013 v České republice 558 tis. osob s cizím státním občanstvím, což představovalo 5 % z celkového počtu obyvatel. Ve srovnání s některými evropskými zeměmi se jednalo o nízký podíl. Např. v Lucembursku cizinci představují 44 % obyvatel, ve Švýcarsku 23 %.

Představa, že migranti přichází do Česka z chudých zemí, se zcela nezakládá na pravdě. Zhruba 45 % cizinců totiž pochází ze zemí Evropské unie. V roce 2013 nejvíce cizinců tvořili Slováci (158 588). S odstupem následovali občané z Polska (25 351) a Bulharska (11 357). Ze zemí mimo EU se v Česku vyskytuje nejvíce občanů Ukrajiny (126 611), Vietnamu (58 651) a Ruska (37 115).

Za posledních 10 let se počet cizinců v ČR zdvojnásobil. Hlavním důvodem pro migraci do ČR je bezpochyby pracovní migrace, 81 % cizinců je ekonomicky aktivní. V současné době zde pracuje 450 tis. cizinců,

Vývoj množství odeslaných remitencí (v mil. Kč) a podílu na HDP 2003–2013 (v %)

Zdroj: ČSÚ

z toho 132 tis. na živnostenské oprávnění. Nejpočetnější skupinou podnikatelů jsou občané z Vietnamu (28 %) a Slovenska (10 %).

V poslední době se také zvyšuje počet cizinců, jejichž účelem pobytu je sjednocení rodiny či usídlení. To dokazuje skutečnost, že v roce 2013 bylo

Nejhůře placení jsou Ukrajinci a Bulhaři

Migranti z vyspělých zemí mají často vyšší vzdělání, vyšší postavení na trhu práce a tím samozřejmě vyšší příjmy a výdaje než cizinci z rozvojových zemí. ČSÚ přímé informace o výděl-

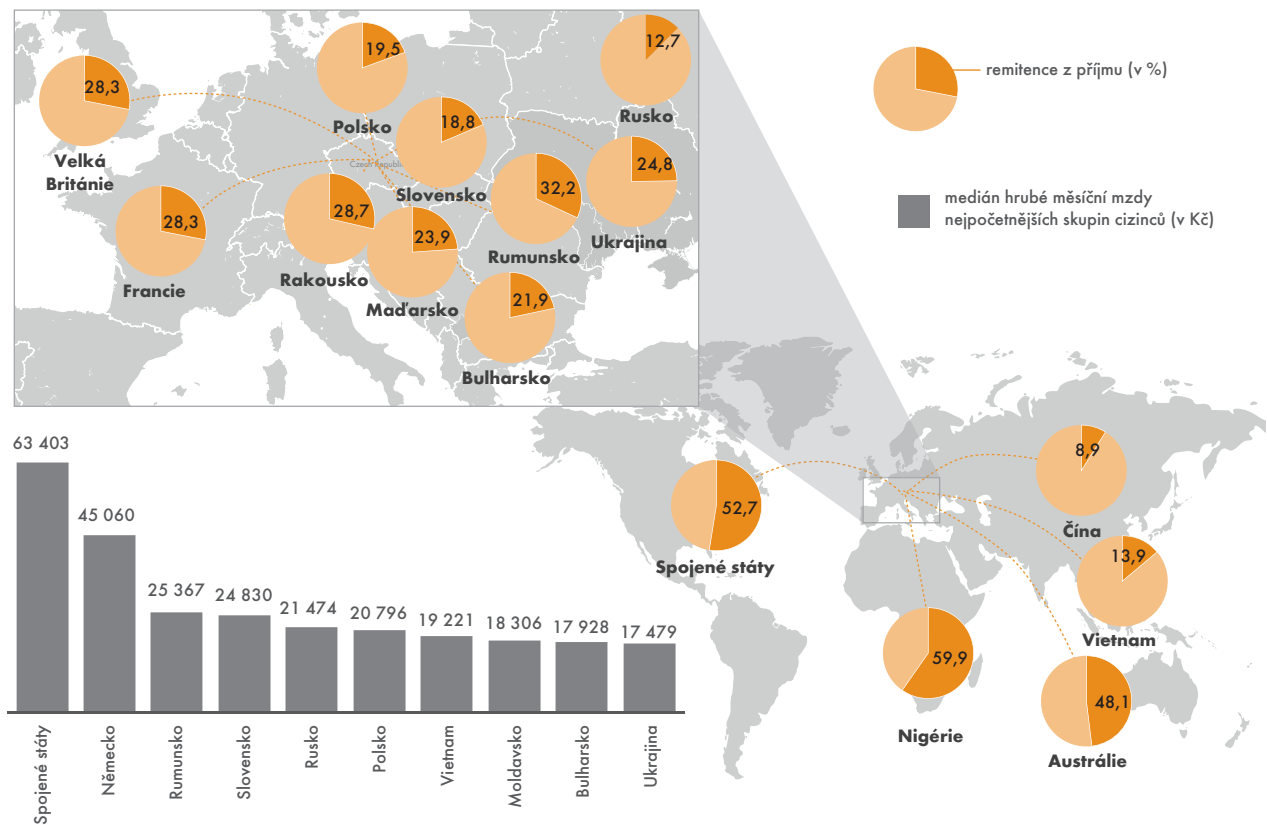
Představa, že migranti přichází do Česka z chudých zemí, se zcela nezakládá na pravdě.

v Česku 13 % ekonomicky neaktivních cizinců. Podíl cizinců pobývajících v ČR za účelem studia se také zvyšuje. Zahraniční studenti tvoří 6 % z celkového počtu cizinců. V roce 2013 zde bylo téměř 35 tis. zahraničních studentů, z nichž 67 % pocházelo ze Slovenska.

cích cizinců nemá. Využívá data z Informačního systému o průměrném výdělku. Z těchto informací vyplývá, že medián hrubé měsíční mzdy občanů USA a Francie se pohybuje na úrovni 60 tis. Kč. Britové či Rakušané si zde přijdou na více než 90 tis. Kč měsíčně,

Remitence z mediánu hrubé měsíční mzdy podle cílové země cizinců pracujících v ČR v roce 2013

Zdroj: ČSÚ

zatímco medián hrubé měsíční mzdy Bulhara či Ukrajince sotva překračuje 17 tis. Kč. V souvislosti se statistikou příjmů cizinců je nutné upozornit na to, že řada příjmů cizinců není statisticky podchytilná, zejména nelegálně zaměstnaných. Je tak možné, že skutečná průměrná úroveň mezd cizinců bude nižší. Lze totiž předpoklá-

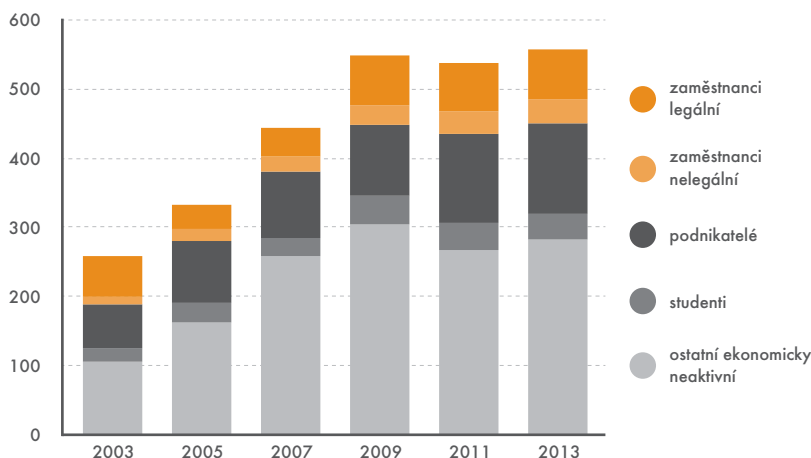
dat, že zaměstnavatel dá zaměstnanci na černo nižší mzdu, než by vyplatil legálně zaměstnanému.

Cizinci část svých výdělků utratí na našem území a část pošlou svým rodinám do země původu. Nejčastěji utrácejí za bydlení a bytové vybavení (20,9 %), za potraviny, nápoje a tabákové výrobky (16,8 %) a za ostatní

zboží a služby, kam spadá mimo jiné kultura, rekreace, telekomunikace (19,5 %). V roce 2013 dosáhly celkové spotřební výdaje cizinců žijících na území ČR déle než jeden rok 83 mld. Kč.

Mnoho cizinců pracuje v zahraničí z důvodu finanční podpory své rodiny v zemi původu. Sociologický ústav Akademie věd ČR uskutečnil pro ČSÚ v roce 2010 šetření cizinců. Zjišťoval jejich příjmy, výdaje a remitence. Podle něj se pohybuje výše remitencí u cizinců, kteří pravidelně posílají peníze svým rodinám, v průměru okolo 20 % jejich hrubého měsíčního příjmu. Nejvyšší remitence ve vztahu k příjmům posílají občané Nigérie (60 %) a USA (53 %), naopak nejméně občané Číny, Ruska a Vietnamu (méně než 10 %). To může být dáno tím, že lidé z těchto zemí se do ČR často stěhují s celou rodinou, a proto podpora v zemi původu není tak nutná. Celkově prostřednictvím remitencí odešlo z ČR v roce 2013 přes 20 mld. Kč, z čehož 6 mld. Kč na Slovensko a 3 mld. Kč na Ukrajinu.

Vývoj počtu cizinců v ČR podle účelu pobytu (v tis.)

Zdroj: ČSÚ

Uprchlíkům se nevyhneme

V celoevropském kontextu patří zatím Česká republika mezi země s nízkými počty žadatelů o mezinárodní ochranu. Ve srovnání s většinou členských zemí Evropské unie jsou podprůměrné. Situace se však může změnit.

Jarmila Marešová, oddělení pracovních sil, migrace a rovných příležitostí

Do České republiky směřuje výrazně méně žadatelů o azyl než do sousedního Německa, Rakouska nebo Polska. Srovnatelné počty jako v České republice jsou registrovány např. v Irsku. České republice se od jejího vstupu do EU v roce 2004 vyhnuly výraznější migrační vlny ze zemí válečných konfliktů. Současnou zvýšenou migrací syrských uprchlíků je zasazena pouze okrajově. Lze říci, že v celoevropském kontextu nepatří náš stát v současné době mezi země, které by žadatelé o mezinárodní ochranu preferovali. Situace se však může změnit s pokračující krizí na Ukrajině.

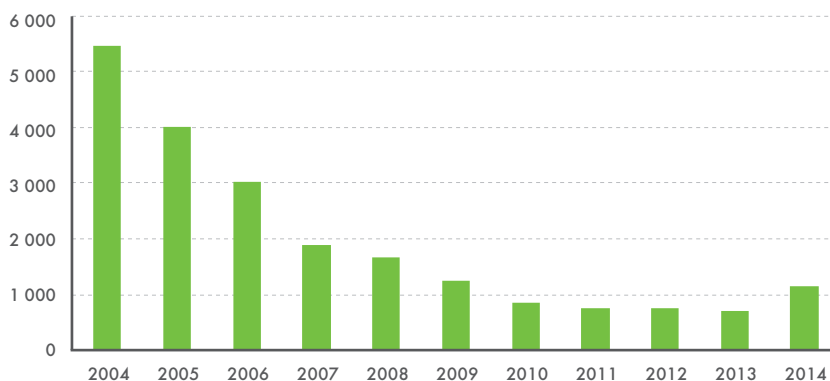
Vývoj je do značné míry ovlivněn dvěma hlavními faktory, a to přijetím Dublinské konvence (po vstupu ČR do EU) a začleněním ČR do Schengenského prostoru v roce 2007. Česká republika tak má v současnosti vnější

UŽITEČNÁ TERMINOLOGIE

Žadatelem o udělení mezinárodní ochrany se rozumí cizinec, který požádal ČR o mezinárodní ochranu, nebo cizinec, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany v jiném členském státě EU, je-li ČR příslušná k jejímu posuzování. **Azylantem** se rozumí cizinec, kterému byl podle zákona 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu.

Osobou požívající doplňkové ochrany se rozumí cizinec, který nesplňuje důvody pro udělení azylu podle výše uvedeného zákona, ale byla mu udělena doplňková ochrana, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany.

Počty žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR v letech 2004–2014

Zdroj: MV

„schengenskou“ hranici pouze na mezinárodních letištích, přičemž žadatelé o mezinárodní ochranu musí podle Dublinské konvence zažádat o azyl v první bezpečné zemi, do které vstoupí.

Během 10letého období, 2004–2013, se počty žadatelů o mezinárodní ochranu přicházející do ČR kontinuálně snižovaly. Od roku 2011 byl již meziroční pokles pouze mírný. V pořadí zdrojových zemí dominovala po celou dobu Ukrajina. Mezi další patřily Rusko, Vietnam a Bělorusko.

V roce 2013 klesl počet žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR na historické minimum. O mezinárodní ochranu zažádalo pouhých 707 cizinců, což bylo o 46 osob méně než v roce 2012. Nejvíce cizinců žádajících o mezinárodní ochranu v ČR (41,4 %) pocházelo, stejně jako v předchozích letech, z asijského kontinentu. Zastoupení Evropanů dosáhlo v roce 2013 40,5 % a oproti roku 2012 (41,7 %) tak mírně pokleslo. Obdobně se snížil (z 9,5 %) i podíl žadatelů z afrických zemí, který dosáhl 8,5 %. Nejnížší zastoupení měli mezi žadatelí o mezinárodní ochranu cizinci z amerického kontinentu, jejichž podíl činil 6,1 %. Ve

srovnání s rokem 2012 však tato skupina viditelně vzrostla (z 2,3 %).

Nejnovější údaje Ministerstva vnitra dokumentují výrazný nárůst počtu žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR. V průběhu roku 2014 předložilo žádost o mezinárodní ochranu celkem 1 156 cizinců (oproti roku 2013 to znamenalo nárůst o 449 osob, neboli o 64 procentních bodů). Nejvíce žadatelů pocházelo tradičně z Ukrajiny, která zároveň zaznamenala i nejvyšší meziroční nárůst (o 369 osob, tj. o 253 p. b.). Dále následovala Sýrie (108 osob), Vietnam (64 osob), Rusko (43 osob) a pětici zemí v tomto žebříčku uzavírala Kuba (42 osob).

Mezi žadatelí o mezinárodní ochranu dominovali v roce 2014 muži. Ženy tvořily pouze o málo více než jednu třetinu (35 %) z celkového počtu. Celkem pětina žadatelů byla nezletilých.

Ministerstvo vnitra vydalo v roce 2014 v řízení o udělení mezinárodní ochrany celkem 1 050 rozhodnutí, z toho v 376 případech byla přiznána mezinárodní ochrana ve formě azylu či doplňkové ochrany. Formou azylu byla mezinárodní ochrana v roce 2014

udělena celkem u 82 případů, oproti roku 2013 tak bylo uděleno o 13 azylů méně. Doplnková ochrana pak byla udělena 294 osobám, což bylo o 38 více než v roce 2013. Nejpočetnější skupinou cizinců, kterým byla v roce 2014 doplnková ochrana udělena, byli občané Ukrajiny (119).

Uprchlíci v EU ve 2. čtvrtletí 2014

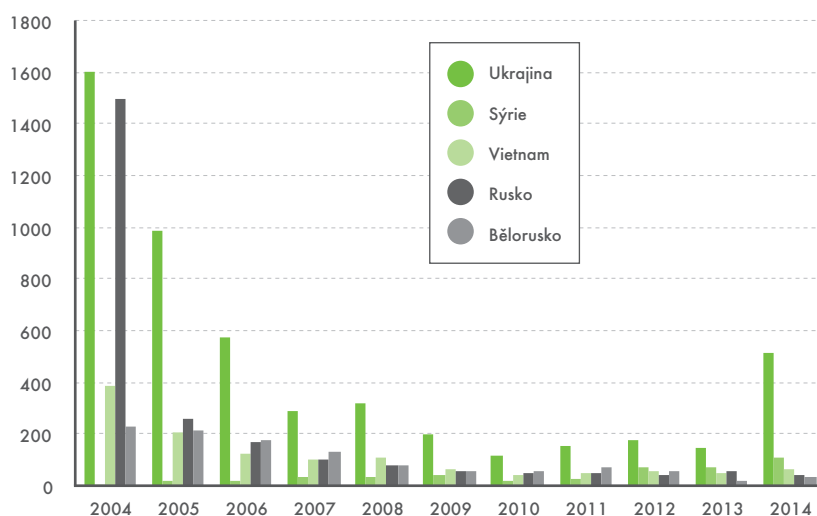
Podle údajů Eurostatu zažádalo o udělení mezinárodní ochrany v zemích EU ve 2. čtvrtletí 2014 (duben–červen) 122 030 cizinců (s výjimkou Rakouska). Ve srovnání se stejným obdobím roku 2013 to bylo o 17 215 osob více. Nejvíce žadatelů o mezinárodní ochranu bylo registrováno v Německu (37 900 osob). Dále následovalo Švédsko (18 925), Francie (15 375) a Itálie (14 380). Naopak mezi země s nejnižšími počty žadatelů se v daném období zařadily Slovensko a pobaltské státy.

Ženy tvořily necelou třetinu (29,6 %) všech žadatelů. Z hlediska věkové struktury spadalo nejvíce žadatelů o mezinárodní ochranu v EU do věkové skupiny 18–34 let (55,8 %). Tato věková kategorie byla vysoce nadprůměrně zastoupena v Itálii (85 %), Chorvatsku (74 %), Slovensku (71,4 %), Řecku (64,2 %), Maďarsku (62,8 %), Kypru (59,9 %) a Maltě (59,8 %). Oproti tomu Česká republika (39 %), Estonsko (39,4 %) a Litva (31,3 %) měly mezi státy EU nejvyšší zastoupení žadatelů starších věkových skupin (35–64 let).

V rámci Unie byli nejpočetnější skupinou žadatelů o mezinárodní ochranu Syřané (17 % z celkového počtu za 2. čtvrtletí 2014), následováni občany Eritreje (9 %), Afghánistánů (5 %), Pákistánů (4 %) a Srbů (4 %).

Příliv žadatelů o mezinárodní ochranu ze Sýrie směřoval ve 2. čtvrt-

Vývoj počtu žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR podle nejpočetnějších státních občanství

Zdroj: MV

letí 2014 zejména do Německa a Švédska. Další jejich častou cílovou zemí bylo Nizozemsko. Uvedené země byly v roce 2014 i hlavními destinacemi Eritrejců. Občané Afghánistánů nejvíce směřovali do Německa, Maďarska a Itálie. Mezi cílovými zeměmi Pákistánců pak byly převážně Itálie, Velká Británie a Německo. Nejvíce občanů Srbska zažádalo v uvedeném období o udělení mezinárodní ochrany v Německu, Švédsku a Francii.

V Německu bylo uděleno nejvíce uprchlických azylů

Podle údajů Eurostatu bylo ve 2. čtvrtletí 2014 v EU kladně vyřízeno celkem 33 645 žádostí o mezinárodní ochranu, z toho v 17 460 případech byla přiznána mezinárodní ochrana ve formě azylu a v 11 650 případech byla udělena doplnková ochrana. Nejvíce uprchlických azylů bylo v tomto období uděleno v Německu (6 150), dále ve Francii (2 770), Švéd-

sku a (2 125) a Velké Británii (1 655). Na druhé straně Slovensko, Portugalsko a Chorvatsko byly země, které za uvedené období neudělily žádný azyl.

Jak již bylo zmíněno výše, mezinárodní ochrana ve formě doplnkové ochrany byla přiznána celkem v 11 650 případech, z toho největší část, 4 630, připadala na Švédsko. S odstupem následovaly Itálie (1 790), Německo (1 425) a Nizozemsko (1 115). Oproti tomu žádnému žadateli nebyla ve sledovaném období udělena doplnková ochrana v Estonsku a Litvě.

Mezi novými azylanty byli v případě Německa a Velké Británie nejčastěji Syřané. Ve Švédsku a Itálii byli nejpočetnější skupinou nových držitelů uprchlického statutu Eritrejci. Ve Francii pak pocházelo nejvíce osob, které získaly ve 2. čtvrtletí 2014 uprchlický statut, z Ruska. Mezi cizinci, kterým byla udělena doplnková ochrana, dominovali ve většině výše uvedených zemích (Německu, Švédsku i Francii) Syřané. ■

Vývoj počtu žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR v letech 2004–2014 (nejpočetnější státní občanství)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ukrajina	1 599	988	571	293	321	203	115	152	174	146	515
Sýrie	4	22	20	31	36	45	16	23	68	69	108
Vietnam	386	208	124	100	108	63	44	46	54	49	64
Rusko	1 498	262	170	99	79	57	51	47	40	54	43
Bělorusko	226	216	174	130	79	54	56	71	54	22	31

Zdroj: MV

Sama s dětmi

Samoživitelkám v České republice se lehce nežije a ani nežilo. I když ve srovnání s relacemi v Evropské unii se zdá být jejich situace o něco příznivější.

Drahomíra Dubská, oddělení svodných analýz

Životní náklady starých lidí narážejí na strop jejich příjmů. Zejména když uvážíme, že starobní důchody byly v předchozích letech, ve snaze státu co nejméně utrácet, valorizovány jen symbolicky. V ještě horší finanční situaci než důchodci jsou však samoživitelky. Potřeby jejich dětí jsou totiž zpravidla větší než potřeby starých lidí. A navíc s tím, jak děti rostou, narůstají pochopitelně i finanční nároky na zajištění jejich nových potřeb. Kde na to ale mají samoživitelky brát?

Ohrožené rodiny

Statistiky ČSÚ sledující životní podmínky českých domácností jsou na údaje relativně bohaté. Mapují různé typy domácností – zaměstnanců, důchodců, rodin s dětmi i rodiny neúplné. U těch navíc i v dělení na ty, kde se dva či pouze jeden dospělý starají

o své závislé děti bez pomoci dalších členů v domácnosti. Anebo naopak s jejich pomocí. Jde tak o statistiky velmi pestré umožňující široká srovnání. Soustředme se tedy jen na do-

Domácností samoživitelek není v České republice málo. V roce 2013 se zhruba v každé sedmé domácnosti s dětmi staral o své potomky jen jeden z rodičů, kterému žádný další dospělý

Ve srovnání s domácnostmi bez dětí hospodaří samoživitelky jen s polovinou příjmu.

mácnosti „v největším ohrožení“. Na ty, kde je úroveň příjmů v poměru k výdajům velmi nízká a domácnost je tak v riziku příjmové chudoby. Nebo je ohrožena i jinak – nemůže si dovolit věci v jiných domácnostech běžné, má problém s běžnými platbami za bydlení a základní služby, žitelé jsou nezaměstnaní apod. Je tedy v tzv. ohrožení sociálním vyloučením. Takovou sociální skupinou jsou právě domácnosti samoživitelek.

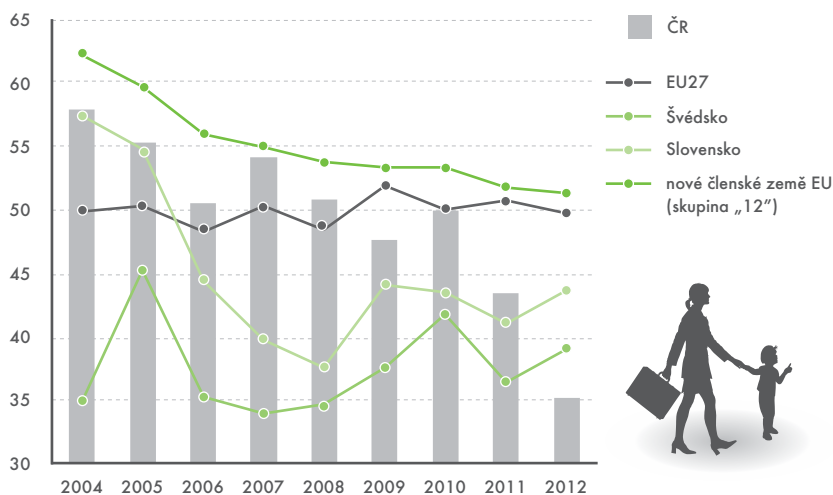
člen v jeho domácnosti nepomáhal. Takových rodin bylo přes 165 tis. Výraz „samoživitelky“ používáme proto, že ve zmíněných neúplných rodinách byla tím jediným pečujícím dospělým z 90 % žena.

Ohroženost příjmovou chudobou nebo sociálním vyloučením je v ČR oproti EU celkově velmi nízká. Podle posledního Šetření o příjmech a životních podmínkách v domácnostech ČR podle peněžních příjmů a vydání roku 2012 (tj. EU-SILC 2013) se v ní ocitalo jen 14,6 % českých obyvatel, zatímco v EU to bylo 24,5 %.

Domácnosti samoživitelek jsou však v riziku daleko větším. Ohrožena příjmovou chudobou nebo sociálním vyloučením jich byla více než třetina, tj. 35,1 % z celkového počtu dětí a jejich matek, resp. otců žijících v těchto domácnostech.

I tak však stojí za pozornost dvě věci. Riziko pádu do příjmové chudoby nebo sociálního vyloučení je u samoživitelek v ČR významně nižší než u samoživitelek v EU. Tam se týkalo dokonce celé poloviny všech osob v domácnostech samoživitelek (49,7 %). A navíc, v EU je plná polovina domácností samoživitelek ve špatné životní situaci (tj. v riziku příjmové chudoby nebo sociálního vyloučení) prakticky od začátku šetření, tj. každý rok za posledních devět let.

Riziko příjmové chudoby nebo sociálního vyloučení u osob žijících v domácnostech s jedním dospělým a závislými dětmi
(v % z celkového počtu osob žijících v těchto domácnostech)

Zdroj: Eurostat

V ČR ale tato ohroženost časem klesá, a to zejména dva poslední roky sledování, z 58 % v roce 2005, na 47,7 % v roce 2010 až na zmíněných 35,1 % podle EU-SILC 2013. Přitom ještě po celé období 2005–2008 byla proporce takto ohrožených domácností samoživitelů v ČR vyšší než v EU.

Pomoc sociálních dávek i trhu práce...

Příznivý vývoj byl dán hlavně tím, že samoživitelkám v ČR pomohly významné změny v sociální sféře. Od roku 2012 to byly vyšší slevy na dani na vyživované dítě a zvýšení částek životního minima. Mnoha z nich tak vznikl nárok, resp. vzrostly sociální dávky odvozené právě od výše životního minima.

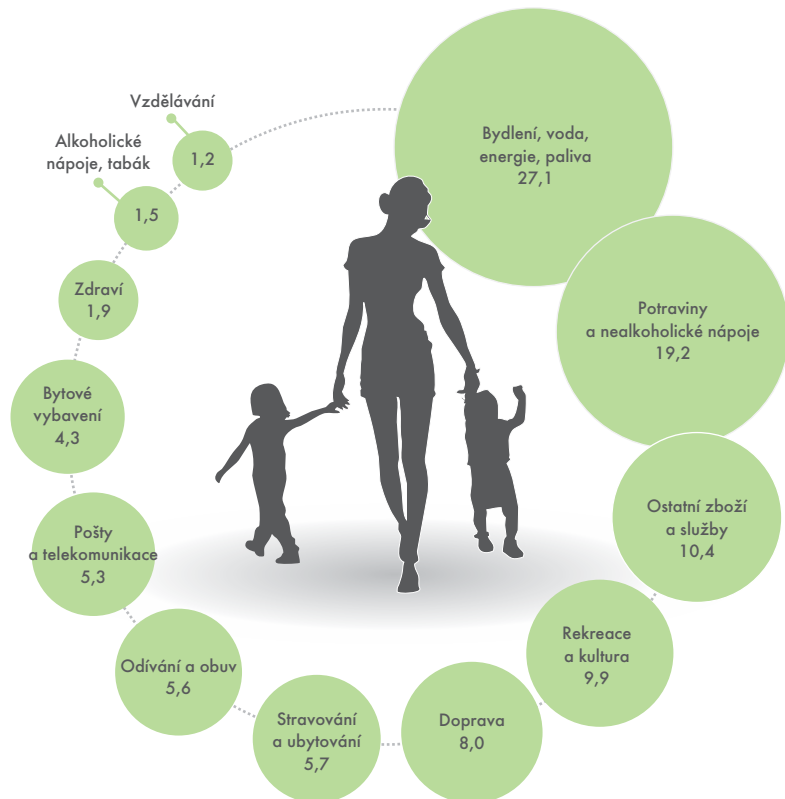
Pomohl i lepší se trh práce. V letech 2005 a 2006 byly zaměstnány jen dvě třetiny samoživitelů (ze stovky pouhých 66), ale v roce 2013 už čtyři pětiny (ze stovky 79). Přispěla k tomu i větší možnost pracovat na částečné úvazky anebo na dobu určitou. I tak však jsou samotné příjmy ze zaměstnání u samoživitelů velmi malé – v čistém připadalo na osobu v jejich domácnostech podle posledních dat za rok 2012 pouhých 5 215 Kč měsíčně. V domácnostech s dětmi, kde jsou oba rodiče, to bylo 7 289 Kč.

...však stále nestačí

O tom, jakou finanční „zátěž“ jsou děti (při vědomí toho, jak je takové konstatování z pohledu vyznávaných rodinných hodnot nevhodné), svědčí porovnání přes veškeré peněžní příjmy. Jestliže v domácnostech bez dětí (tj. v úplných čistých rodinách) připadalo v roce 2012 na osobu 16 740 Kč těchto hrubých příjmů měsíčně (a v čistém 14 788 Kč), pak v úplných čistých rodinách s dětmi to bylo o čtvrtinu méně, jen 12 609 Kč (v čistém pak 10 713 Kč). A domácnosti samoživitelů? Tam se museli matka, resp. otec a děti „spokojit“ s hrubým příjmem 9 844 Kč na osobu, v čistém pak s 8 859 Kč. Tedy prakticky jen s polovinou toho, kolik připadá na domácnosti bez dětí.

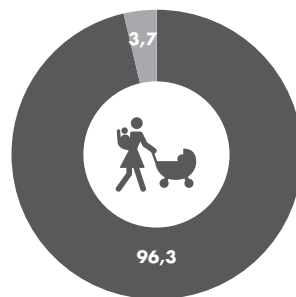
Širší analýzu na toto téma naleznete na bit.ly/1B7fxwD.

Nezbytná vydání v domácnostech s jedním dospělým a závislými dětmi (v %)

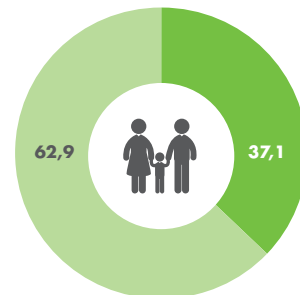
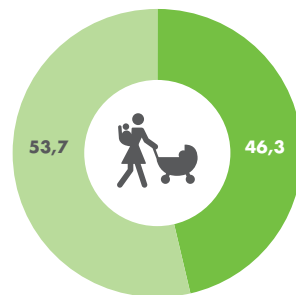
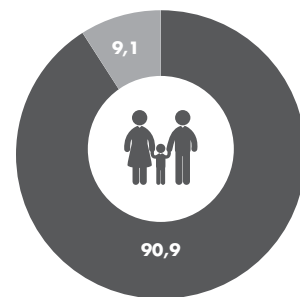

Nezbytná vydání v domácnostech s jedním dospělým a závislými dětmi a v úplných rodinách (v %)

Domácnosti s 1 dospělým a závisl. dětmi

Domácnosti úplných rodin

Vydání:

- nezbytná
- spotřební
- ostatní
- nespotřební

Zdroj: Eurostat

Jak se měří materiální deprivace

Životní úroveň domácností se hodnotí mimo jiné i jejími materiálními podmínkami. Evropská unie k tomu používá indikátor míry materiální deprivace, který vychází z výběrového šetření Životní podmínky (EU-SILC). V současné době jej reviduje.

Šárka Šustová, oddělení sociálních šetření

Pojem deprivace všeobecně vyjadřuje pocit nedostatečného uspokojení potřeb domácnosti a jejích členů. V EU se měří pomocí míry materiální deprivace, která vychází z údajů z výběrového šetření Životní podmínky (EU-SILC). Spolu s mírou ohrožení příjmovou chudobou a podílem osob žijících v domácnostech s nízkou pracovní intenzitou tvoří souhrnný indikátor chudoby a sociálního vyloučení.

Současný indikátor

Indikátor míry materiální deprivace je v současné době definován jako podíl osob, který čelí nedostatku v nejméně 4 z 9 následujících položek, které si domácnost nemůže z finančních důvodů dovolit:

1. Zaplatit neočekávaný výdaj ve výši několika tis. Kč (9 600 Kč v roce 2014).
2. Jíst maso, drůbež nebo ryby (nebo jejich vegetariánské náhražky) každý druhý den.
3. Dostatečně vytápět byt.
4. Zaplatit ročně všem členům domácnosti alespoň týdenní dovolenou mimo domov.
5. Mít pračku.
6. Vlastnit barevnou televizi.
7. Mít telefon.
8. Používat osobní automobil.
9. Hradit náklady spojené s bydlením – nájemné, splátky hypotéky, platby za energie (elektřinu, teplo, plyn a vodu) a splátky ostatních půjček, úvěrů nebo leasingu.

Ve střednědobém horizontu, tedy v letech 2014 až 2015, by měla Evrop-

Indikátor míry materiální deprivace podle výsledků šetření Životní podmínky: EU-SILC 2009 a EU-SILC 2014^{*)} (v %)

	EU-SILC 2009	EU-SILC 2014
Položky jen současného konceptu:		
Telefon	0,5	0,3
Barevná televize	0,2	0,2
Pračka	0,2	0,4
Položky současného i nového konceptu:		
Osobní automobil	10,2	9,5
Dostatečně vytápět byt	5,2	6,0
Jíst maso, drůbež nebo ryby každý druhý den	10,5	12,8
Alespoň týdenní dovolená	39,6	37,5
Neočekávaný výdaj	37,9	41,0
Platby	5,8	6,1
Položky jen nového konceptu:		
Počítač, internet	6,5	3,5
Nahrazovat opotřebovaný nábytek	46,9	49,0
Alespoň dva páry dobře padnoucích bot	1,5	1,8
Nahrazovat obnošené oblečení za nové	5,0	7,6
Setkávání s přáteli	3,0	3,8
Volnočasové aktivity	7,7	7,9
Malý obnos pro sebe sama	12,2	10,5
*) Pozn.: Předběžné výsledky.		Zdroj: ČSÚ

ská komise postupně přezkoumat cíle Strategie Evropa 2020 a spolu s tím i indikátory, s jejichž pomocí se jejich naplňování hodnotí. V oblasti sociálního začleňování se jedná o přezkoumání jednotlivých indikátorů, na kterých je založen souhrnný indikátor chudoby a sociálního vyloučení.

Pozornost evropských statistiků se zaměřila především na indikátor míry materiální deprivace. Hlavním omezením jeho současné podoby je zahrnutí malého množství položek,

na kterých je výpočet indikátoru založen. Proto vznikla pracovní skupina Net-SILC2, jejímž cílem bylo připravit jeho revizi. Současný koncept materiální deprivace založený na 9 položkách je totiž málo spolehlivý, a to téměř ve všech členských státech EU.

Pracovní skupina na základě analýzy navrhla nový indikátor založený na 13 proměnných – 5 proměnných se sleduje na úrovni osob a 8 proměnných na úrovni domácnosti.

Osoby si nemohou z finančních důvodů dovolit:

1. Nahrazovat obnošené oblečení za nové (nikoli secondhandové).
2. Mít dva páry dobře padnoucích bot.
3. Každý týden utratit malou sumu peněz pro sebe, aniž by se musely s někým radit.
4. Pravidelně se účastnit volnočasových aktivit.
5. Posedět s přáteli či příbuznými u jídla či pití alespoň jednou za měsíc.

Domácnost si nemůže dovolit:

6. Kupovat nový nábytek a vyměnit jej za opotřebovaný.
7. Jíst maso, drůbež nebo ryby (nebo jejich vegetariánské náhražky) každý druhý den.
8. Dostatečně vytápět byt.
9. Zaplatit neočekávaný výdaj ve výši několika tisíc korun (9 600 Kč v roce 2014).
10. Zaplatit ročně všem členům domácnosti alespoň týdenní dovolenou mimo domov.
11. Hradit náklady spojené s bydlením – nájemné, splátky hypotéky, platby za energie (elektřinu, teplo, plyn a vodu) a splátky ostatních půjček, úvěrů nebo leasingu.
12. Osobní automobil.
13. Počítač a připojení k internetu.

Deprivace v jednotlivých položkách

Podíly osob, jejichž domácnosti si nemohly z finančních důvodů dovolit jednotlivé položky, jsou uvedeny v první tabulce.

První tři položky se nacházejí pouze v definici současného konceptu. Na základě analýz pracovní skupiny byly z nově navrženého konceptu vyřa-

zeny. V ČR byl podíl osob, jejichž domácnosti si tyto položky nemohly dovolit, nižší než jedno procento, proto neměly na výslednou míru materiální deprivace téměř žádný vliv.

Dalších šest položek současného konceptu bylo zařazeno i do konceptu nového. Nejvyšší podíl osob, jejichž domácnost si z finančních důvodů nemohla vybranou položku dovolit, byl u týdenní dovolené a neočekávaného výdaje. V tom byly deprivovány dvě pětiny osob a právě tyto položky tak míru materiální deprivace ovlivnily nejvíce.

Zbýlých 7 položek není součástí současného konceptu materiální deprivace. Jsou to položky, které byly pracovní skupinou identifikovány jako relevantní. Položkami, které si domácnosti nemohou dovolit, jsou nejčastěji: „nahrazovat opotřebovaný nábytek za nový“ (téměř polovina osob) a „malý obnos pro sebe sama“ alespoň jednou za měsíc (desetina osob).

Vliv změny na úroveň indikátoru

V současném konceptu se obvykle publikuje podíl osob, jejichž domácnosti si nemohou dovolit 3, resp. 4 a více položek z 9 daných. Podílu osob, jejichž domácnost si z finančních důvodů nemohou v současném konceptu dovolit 3 a více položek z devíti, odpovídá v nově navrženém konceptu podíl osob, jimž chybí 5 a více položek ze 13 stanovených.

V roce 2009 byl podíl materiálně deprivovaných v Evropské unii 17,7 % podle nového konceptu a 17,1 % podle současného konceptu. Podíl materiálně deprivovaných osob tak v EU byl mírně vyšší podle nového konceptu.

V České republice byly tyto podíly na úrovni 15,6 % podle současného

konceptu, resp. 12,5 % podle nového konceptu.

Počet materiálně deprivovaných osob se použitím nového konceptu snížil o 319 tis. V roce 2014 podle předběžných výsledků vyšel podíl materiálně deprivovaných osob 16,6 % podle současného konceptu a 12,9 % podle nově navrženého konceptu. Při využití nového konceptu se počet materiálně deprivovaných osob snížil o 64 tis.

Počet materiálně deprivovaných osob v ČR mezi lety 2009 a 2014 vzrostl podle současného konceptu o 98 tis. osob (+1,0 p. b.) a o 37 tis. (+0,4 p. b.) podle nově navrženého konceptu.

Podílu osob žijících v domácnostech, kterým podle současného konceptu chybí 4 a více položek z 9, v novém konceptu zhruba odpovídá podíl osob, jimž chybí 7 a více položek ze 13. Míra materiální deprivace podle současného konceptu byla v roce 2009 v EU na úrovni 8,1 %. Podle nového konceptu by dosáhla 9,2 % a podíl materiálně deprivovaných osob je podle něj vyšší. V České republice byly podíly 6,1 %, resp. 5,5 % podle současného, resp. nového konceptu materiální deprivace. Počet materiálně deprivovaných osob byl nižší o 380 tis.

V roce 2014 bylo podle předběžných výsledků z šetření Životní podmínky 2014 materiálně deprivovaných osob 6,8 % podle současného konceptu a 6,2 % podle nově navrženého konceptu, což bylo o 54 tis. méně materiálně deprivovaných osob.

Na základě výsledků obou konceptů došlo v České republice mezi lety 2009 a 2014 k nárůstu podílu materiálně deprivovaných osob, a to o 0,6 p. b. podle současného konceptu a o 0,7 p. b. podle nového konceptu. To představuje nárůst o 64 tis. osob, resp. o 74 tis. osob. ■

Počty a podíly materiálně deprivovaných osob podle současného a nového konceptu materiální deprivace a podle počtu položek, které si osoby, resp. domácnosti nemohou z finančních důvodů dovolit, ČR, 2009 a 2014¹⁾ (v tis.)

	Současný koncept				Nový koncept			
	3+ (z 9 položek)		4+ (z 9 položek)		5+ (ze 13 položek)		7+ (ze 13 položek)	
2009	1 615,8	6,1 %	635,2	15,6 %	1 296,6	5,5 %	570,8	12,5 %
2014	1 713,6	6,8 %	698,8	16,6 %	1 333,7	6,2 %	644,5	12,9 %
Rozdíl	97,8	0,6 %	63,6	1,0 %	37,1	0,7 %	73,7	0,4 %

¹⁾Pozn.: Předběžné výsledky.

Zdroj: ČSÚ

BŘEZEN 2015

RYCHLÉ INFORMACE

ne	1	
po	2	Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity (leden 2015)
út	3	
st	4	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (10. týden)
čt	5	
pá	6	
so	7	Indexy spotřebitelských cen – inflace (únor 2015)
ne	8	Zahraněční obchod (leden 2015)
po	9	
út	10	Průměrné mzdy (4. čtvrtletí 2014)
st	11	Maloobchod (leden 2015)
čt	12	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (11. týden)
pá	13	Průmysl (leden 2015)
so	14	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – potravinářské výrobky (březen 2015)
ne	15	Stavebnictví (leden 2015)
po	16	
út	17	
st	18	Indexy cen výrobců (únor 2015)
čt	19	Indexy cen vývozu a dovozu (leden 2015)
pá	20	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (12. týden)
so	21	
ne	22	
po	23	Pohyb obyvatelstva (rok 2014)
út	24	
st	25	Konjunkturální průzkum (březen 2015)
čt	26	
pá	27	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (13. týden)
so	28	
ne	29	
po	30	Čtvrtletní národní účty (4. čtvrtletí 2014)
út	31	Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity (únor 2015)

VYBRANÉ VÝSTUPY ČSÚ

Souhrnný zemědělský účet – předběžné výsledky (2014)

Jde o základní ukazatele ekonomické velikosti a výkonnosti odvětví zemědělství v rámci národního hospodářství. V publikaci je uveden účet výroby, účet tvorby důchodu a účet podnikatelského důchodu.

[e-verze](#)

Obce Královéhradecká (2015)

Publikace obsahuje vybrané údaje o obcích kraje řazené abecedně včetně územních číselníků. Územní srovnání je za okresy, správní obvody obcí s rozšířenou působností a velikostní skupiny obcí. Vybrané údaje jsou publikovány v delší časové řadě.

[e-verze](#)

Bilance rostlinných výrobků (2. pololetí 2014)

Pololetní bilance zásob, zdrojů, nákupu, prodeje a spotřeby vybraných rostlinných výrobků jsou uvedeny za zemědělství celkem a podle jednotlivých krajů ČR. Naposledy publikoval ČSÚ bilanci rostlinných výrobků 23. září 2014.

[e-verze](#)

Ropa, ropné produkty a zemní plyn (leden až prosinec 2014)

Údaje bilanční statistiky primárního zpracování ropy, zdrojové části dodávek ropných produktů a zemního plynu na trh v České republice podle mezinárodní metodiky IEA jsou prezentovány v časové řadě tří let.

[e-verze/tisk-verze](#)

Stav a pohyb obyvatelstva v ČR (4. čtvrtletí 2014)

Jedná se o předběžné výsledky přirozeného a mechanického pohybu obyvatelstva od počátku do konce roku 2014.

[e-verze](#)

Publikace je možné objednat (e-mail: objednavky@czso.cz, tel.: 274 052 733) nebo zakoupit v prodejně publikací v ústředí ČSÚ (Na padesátém 81, Praha 10). Všechny tituly najdete na www.czso.cz.

Ukazatele výzkumu a vývoje za rok 2013

Vydavatel: Český statistický úřad

Publikace shrnuje výsledky ročního statistického šetření o výzkumu a vývoji (VaV). Přináší poznatky o stavu lidských a finančních zdrojů ve všech subjektech podnikatelského, vládního, vysokoškolského a soukromého neziskového sektoru, které provádějí VaV jako svoji hlavní či vedlejší ekonomickou činnost. Mezi základní zjišťované charakteristiky patří počet zaměstnanců VaV podle pracovní činnosti a pohlaví, dále pak výše výdajů za provedený VaV podle druhu výdajů (mzdové, ostatní neinvestiční, investiční) a zdrojů jejich financování. Oproti loňskému vydání přináší zpřesněné údaje o metodice a několik nových výstupů.

Publikace je rozdělena do čtyř hlavních částí. Úvodní metodická část vysvětluje zjišťované ukazatele a používané pojmy ve statistice VaV.

Následuje analytická část, která poskytuje přehled o základních údajích statistiky VaV, a to v časových řadách 2008–2013.

Jádrum celé publikace je tabulková část, která na 108 tabulkách přináší velmi podrobné statistické údaje o stavu VaV v ČR v roce 2013. Oproti loňskému vydání přibyly údaje o nově zaměstnaných výzkumných pracovnících. Na konci tabulkové části je nová kapitola o službách VaV, která obsahuje data o nákupech služeb VaV, a pro vládní a vysokoškolský sektor také o příjmech z prodejů služeb VaV.

Za tabulkovou částí se nacházejí grafické přílohy, které zabírají téměř polovinu publikace. První část příloh obsahuje tabulky a grafy se základními ukazateli VaV včetně poměrových ukazatelů (podíl na hrubém domácím produktu, na zaměstnaných

celkem atd.) v časové řadě od roku 2005 do roku 2013. Nově jsou zařazeny údaje o pracovištích VaV podle počtu zaměstnanců VaV a výše výdajů za provedený VaV jak za celou ČR, tak za jednotlivé sektory provádění.

Údaje o zaměstnancích VaV a výdajích na VaV za jednotlivé kraje ČR jsou k dispozici v příloze s kartogramy. Příloha nově zahrnuje i kartogramy za podnikatelský sektor v členění na úrovni jednotlivých okresů.

Kromě údajů za ČR je součástí publikace rozsáhlá grafická příloha s mezinárodním srovnáním lidských a finančních zdrojů ve VaV. Vyjma grafů je nově přidána tabulková příloha obsahující základní ukazatele statistiky VaV ve vybraných státech světa v časovém horizontu 2000–2012.

Více informací najdete na bit.ly/1EuyOzs.

Informační a komunikační technologie v podnikatelském sektoru za rok 2014

Vydavatel: Český statistický úřad

Publikace se zabývá firemními počítačovými sítěmi a technologiemi, jejich využíváním ve vnitropodnikových procesech, v řízení dodavatelsko-odběratelských vztahů a ve výměně dat s externími subjekty. ■

Stat'o'Book statistical overview of Slovenia 2014

Vydavatel: Republic of Slovenia

Titul vychází ze Statistické ročenky Slovinska a brožury Slovinsko v číslech. Předkládá výběr zajímavých a důležitých dat v moderním grafickém pojetí. V publikaci nechybí ani stručné komentáře autorů. ■

Hungarian Statistical Review

Vydavatel: Hungarian Central Statistical Office

Maďarský recenzovaný časopis o statistice (č. 18, ročník 92) přináší články na témata: vnitřní migrace, metodologie, odhad přidané hrubé hodnoty, finanční krize, regresní odhady, index životní pohody a další. ■

Všechny tituly si můžete vypůjčit (případně zakoupit) v Ústřední statistické knihovně a prodejně ČSÚ. Více na library.czso.cz.

Naděje dožití a průměrný věk

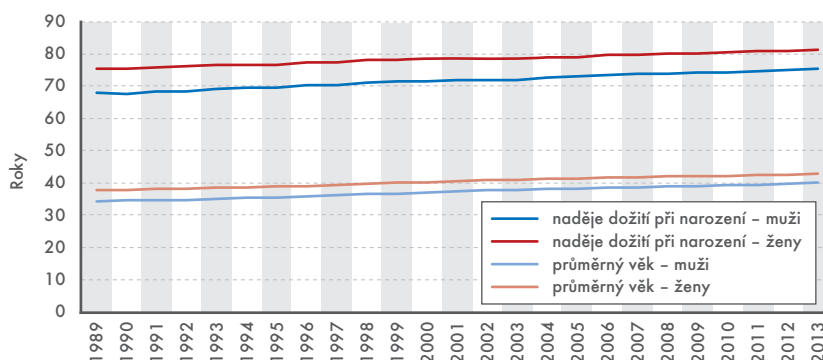
Demografické statistiky nabízejí velké množství různých ukazatelů. Některé z nich uživateli mylně zaměňují více než jiné, například střední délku života a průměrný věk. Každý ukazatel vypovídá o něčem jiném, ale jedno mají společné, za všemi jsou schováni lidé a jejich příběhy.

Začněme tím složitějším, tj. **střední délkou života** neboli nadějí dožití. Jde o ukazatel, který nám říká, kolik let v průměru ještě prožije jedinec, pokud by po zbytek jeho života byla úmrtnost stejná jako v roce, pro který je tento ukazatel počítán. Období může být i jiné než jeden rok. Český statistický úřad nabízí údaje za 5leté intervaly. Odhaduje se zvláště pro muže a pro ženy každého věku, protože úmrtnost je jiná nejen v každém věku, ale také pro každé pohlaví.

Řekněme, že jsme v roce 2013 a na zahrádce sedí babička ve věku 81 let, 30letá maminka a v kočárku novorozená pravnučka. Každá z nich má pochopitelně jinou naději dožití. U novorozeněte je to 81 let, u maminky necelých 52 let a u babičky téměř 8 let, což lze vyhledat v tzv. úmrtnostních tabulkách. Jinými slovy, novorozeně bude v průměru žít ještě 81 let, maminka 52 let a babička 8 let, pokud by se úmrtnost nezměnila a zůstala v České republice stejná jako v roce 2013. To je samozřejmě hypotetická představa, ale smyslem tohoto ukazatele je zachytit co nejkompaktněji úmrtnost v dané populaci v daném období.

Vraťme se však k našemu příkladu. Jak je možné, že naděje dožití 81leté

Naděje na dožití při narození a průměrný věk, 1989–2013

Zdroj: ČSÚ

babičky není nula let (a u maminky 51 let), když naděje dožití novorozeněte je 81 roků? Důvodem této zdánlivé podivnosti je to, že maminka i babička již překonaly rizika úmrtí, která s sebou přináší věk, který již prožily. Maminka již překonala rizika úmrtí ve věku 0 až 29 let a babička rizika 0 až 80 let. Jinak řečeno, díky tomu, že obě ženy již všechna tato rizika přečkal, a obzvláště vyšší kojeneckou úmrtnost, je jejich naděje dožití vyšší, než by se čekalo u novorozence, pro kterého vše v životě teprve čeká.

Naštěstí spolu s tím, jak se lepší zdravotní péče a i životní styl obyvatel, snižují se v čase rizika úmrtí a naděje dožití se postupně zvyšuje. Například střední délka života novorozence (ženy) se v roce 1920 pohybovala okolo 50 let, v roce 1990 to již bylo více než 75 let a v roce 2013 je to již přes 81 let.

A jak je to s **průměrným věkem**? Ten nemá s nadějí dožití nic společného. Průměrný věk je aritmetickým průměrem věku určité skupiny je-

dinců. V případě našich obyvatelek zahrady je výpočet průměrného věku jednoduchý. Jedná se o 37 let, pokud budeme počítat pouze dovršený věk na celé roky $((81 + 30 + 0) / 3)$.

Trochu složitější je výpočet, pokud by na zahradě bylo například pět 81letých babiček, pět 30letých maminek a pět 0letých vnuček. V takovém případě se obvykle k věku každé věkové skupiny přičte půl roku, aby se zohlednilo, že někomu je 30 a 1 den a někomu už 30 a 364 dnů. Průměrný věk žijících na naší zahradě by tak byl 37,5 roku $((5 * 81,5 + 5 * 30,5 + 5 * 0,5) / 15)$.

Je samozřejmě běžnou praxí, že se průměrný věk počítá i za jiné skupiny než pouze žijící. Například průměrný věk nevěst, svobodných nevěst, prvorodiček apod. Nebo také průměrný věk při úmrtí, ale protože zahrada v našem příkladu je šťastná, není možné takový průměrný věk vy počítat, neboť nulou dělit nelze.

Tereza Košťáková,
vedoucí oddělení čtvrtletních odhadů

Statistika&My

Měsíčník Českého statistického úřadu 03/2015

Ročník 5, vychází 10x ročně

Adresa redakce: Český statistický úřad,

Na padesátém 81, 100 82 Praha 10

telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

Redakce: Michal Novotný (šéfredaktor), Alena Géblová (vedoucí redaktorka), Jan Ernest, Emilie Jašová, Dalibor Holý, Eva Kačerová, Tomáš Mládek, Marek Rojíček, Jitka Slavíková

Redakční rada: Ing. Josef Vlášek (předseda),

Ing. Michal Novotný (místopředseda),

Ing. Drahomíra Dubská, CSc.,

Mgr. et Mgr. Alena Géblová, Mgr. Helena Koláčková,

RNDr. Michaela Kleňhová, RNDr. Tomáš Mládek,

Helena Pexová, prof. Ing. Iva Ritschelová, CSc.,

Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D.,

Bc. Jana Slavníková, Ing. Hana Šlégrová,

Ing. Veronika Tichá, Ing. Pavla Trendová

Grafická úprava: Tomáš Kubašta

Fotografie: archiv ČSÚ, J. Růžička, shutterstock.com

Tisk: Tiskárna Kleinwächter

Vydavatel: Český statistický úřad

www.statistikaamy.cz

ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 19925

NA TABLETU I V MOBILU

statistikaamy.cz

OTEVŘENÁ DATA EVROPSKÉ UNIE

VOLBY

**SČÍTÁNÍ LIDU,
DOMŮ A BYTŮ**

OTEVŘENÁ DATA

www.czso.cz/otevrena_data